БӨЈҮК ОКТЈАБРА ЕШГ ОЛСУН!

Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

АЗӘРБАЈЧАН КӘНЧЛӘРИ

ЗНАК ПОЧЕТА

1919-чу ил октјабрын 27-дән чыхыр

АЗӘРБАЈЧАН ЛККИ МК—нын ОРГАНЫ • «АЗЕРБАЙДЖАН ГЯНДЖЛЯРИ»—ОРГАН ЦК ЛКСМ АЗЕРБАЙДЖАНА

№ 132 (10751) БАЗАР, 6 НОЈАБР 1988-чи ИЛ. Гијмәти 3 гәпик.

СОВЕТ ИТТИФАГЫНЫН ВӘТӘНДАШЛАРЫ! ЛЕНИН МИЛЛИ СИЈАСӘТИНИН БӨЈҮК НАИЛИЈЈӘТИ ОЛАН ССРИ ХАЛГЛАРЫ ГАРДАШЛЫҒЫНЫ МӨҺКӘМЛӘНДИРИН!

(Сов.ИКП МК-нын Октјабр Шүарларындан).

ОКТЈАБР БАЈРАҒЫ АЛТЫНДА—ЈЕНИДӘНГУРМА ЈОЛУ ИЛӘ

Бу күнләр совет халгы, бүтүн тәрәггипәрвәр бәшәријјәт Бөјүк Октјабр сосиалист ингилабынын 71-чи илдөнүмүнү бајрам едирләр. Јенидәнгурманын сүр'әтинин кет-кедә артдығы, совет чәмијјәти һәјатынын бүтүн саһәләринин ингилаби јенiләшмәси уғрунда мүбаризәнин күчләндији бир шәраитдә бу шанлы илдөнүмүнү гејд едәркән биз даим Ленинә, 17-чи илин һадисәләринә, ингилабын дәрсләринә мүрачиәт едирик. Октјабрын өлмәз идејалары бу күн дә коммунистләри, бүтүн совет адамларыны партијанын вә халгын планларыны јеринә јетирмәјә руһландырыр. Бөјүк Октјабрын 71-чи илдөнүмү мүнасибәтилә нојабрын 4-дә В. И. Ленин адына сарајда партија, совет тәшкилатларынын, ичтимаи тәшкилатларын, Бакы гарнизону дөјүшчүләринин нүмајәндәләри илә бирликдә Бакы Шәһәр Халг Депутатлары Советинин тәнтәнәли ичласы олду. Партија, мүһарибә вә әмәк ветеранлары, истеһсалат габагчыллары, зијалыларын нүмајәндәләри, тәһсил алан кәнчләр, Бөјүк Октјабрын 71-чи илдөнүмү шәрәфинә һәрби парадда иштирак едәчәк дөјүшчүләр салонда идиләр.

Ә. Х. Вәзиров, О. Ә. Бағыров, С. Ч. Гасымова, М. М. Зајтсев, Р. Ј. Зејналов, В. Н. Коновалов, М. С. Мәммәдов, Ф. Ә. Мусајев, Т. Х. Оручов, А. Т. Расизадә, Л. Х. Рәсулова, Һ. Н. Сејидов, С. Б. Татлыјев, Һ. Ә. Һәсәнов, С. Н. Әләкбәров, Ш. М. Әлијев јолдашлар, Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әти сәдринин мүавини **Н. С. Фәтәлијев**, Азәрбајчан ССР Назирләр Советы сәдринин мүавини **Е. М. Гафарова**, Октјабргабағы сосиализм јарышынын габагчыллары, елм вә мәдәнијјәт хадимләри, кенераллар вә адмираллар рәјасәт һеј'әтиндә әјләшмишдиләр.

Тәнтәнәли ичласы Бакы Шәһәр Партија Комитәсинин биринчи катиби **Ф. Ә. Мусајев** ачды.

ССРИ-нин вә Азәрбајчан ССР-ин дөвләт һимнләринин мелодијалары салонда тәнтәнә илә сәсләнди.

Азәрбајчан КП МК катиби **Р. Ј. Зејналов** Бөјүк Октјабр сосиалист ингилабынын 71-чи илдөнүмү һаггында мә'рузә етди. О деди: Октјабр јолу илә аддымлајаркән биз партијанын вә халгын, ингилаби јенидәнгурманын индики наилијјәтләринин Бөјүк Октјабр иши илә гырылмаз әлагәсини вә варислијини даим дујурут.

Бөјүк Октјабрын гәләбәси өлкәмизин бүтүн халгларынын тарихи мүгәддәратында әсаслы дөнүш олду. Совет һакимијјәти уғрунда Азәрбајчан зәһмәткешләринин мүбаризәси дә бу гәләбә илә гырылмаз сурәтдә бағлыдыр. Биз фәхр едирик ки, Бакы пролетарияты, Азәрбајчан Бөјүк Октјабрын бајрағы алтына биринчи кечәнләр сырасында олдулар — Бакыда Совет һакимијјәти Петроградда ингилабын гәләбәсиндән бир нечә күн сонра е'лан едилди. Бакы Коммунасынын гәһрәманлыг дастаны зәһмәткешләрин азадлығы уғрунда мүбаризә тарихинә унудулмаз сәһифә кими дахил олду. Онун һүнәри Вәтәнә фәдакарчасына хидмәт, пролетар бејнәлмиләлчилији нүмунәси кими әбәди јашајачагдыр. Болшевикләр партијасынын рәһбәрлији алтында, кәндлиләрлә иттифаг һалында, гардаш Совет Русијасынын јардымы илә Азәрбајчанын фәһлә синфи 1920-чи ил апрелин 28-дә Ленин бајрағыны, Бөјүк Октјабр бајрағыны Азәрбајчан торпағы үзәриндә әбәдилик учалтды.

Өтән онилликләр әрзиндә Советләр өлкәси чығырачанлар јолу илә кедәрәк ән бөјүк наилијјәтләр газанмышдыр. Тарихимиздә гәһрәманлыг сәһифәләри дә олмушдур, фачиәли сәһифәләр дә, бөјүк гәләбәләр дә олмушдур, кәдәрли уғурсузлуглар да. Октјабрын наилијјәтләрини иртича вә империализм гүввәләри илә шиддәтли чарпышмаларын оду-алову ичин-

(Арды 3-чү сәһифәдә)

ХАЛГ УНИВЕРСИТЕТИ

Азәрбајчан Театр Хадимләри Иттифагынын А. М. Шәрифзадә адына Актјор евинин тәшәббүсү илә М. А. Әлијев адына Азәрбајчан Дөвләт Инчәсәнәт Институтунда инчәсәнәт халг университети јарадылмышдыр. Университетә сәнәд тәгдим едән кәнчләр мүхтәлиф факүлтәләрә мүсаһибә јолу илә гәбул олунмушлар.

Республикамызын пајтахтында илк дәфә олараг јарадылан инчәсәнәт халг университетинин әсас мәгсәди јашындан, ихтисасындан асылы олмајараг мәдәнијјәтлә, инчәсәнәтлә марагланан кәнчләримизи бирләшдирмәк, онларын мә'нәви-естетик тәрбијәсини күчләндирмәк вә јарадычылыг имканларыны пешәкарлыг бахымындан истигамәтләндирмәкдән ибарәтдир.

Бу илин октјабрында А. М. Шәрифзадә адына Актјор евиндә Университетин ачылышы олмушдур.

Һазырда университетдә 100-дән чох тәләбә тәһсил алыр. Биз инанырыг ки, бу кәнчләрин һәр бири ајры-ајрылыгда мәдәнијјәтимизин, инчәсәнәтимизин тәрәгги вә инкишафында јахындан иштирак едәчәк, инчәсәнәт халг университетинин динләјичиси адыны лајагәтлә дашыјачаглар...

Тәранә ФЕЈЗУЛЛАЈЕВА.

Кировабад гәннады фабрикиндә истеһсал олунан мәһсулларын кејфијјәти сон вахтлар нәзәрә чарпачаг дәрәчәдә јүксәлмишдир. Мүәссисәнин әмәкчиләри чари илин тапшырыгларыны декабрын 27-дә јеринә јетирмәјә сөз вермишләр.

Шәкилләрдә: 1. (Јухарыдан солда) Лалә Гулијева фабрикин һавыр мәһсулларыны таблашдырыр. 2. Өн планда шоколад сехини көрүрсүнүз. Бригадир Мәләјкә Әлијева. 3. (Ашағыдан солда) Карамел сехинин кәнч әмәк габагчылы Мәтанәт Сәфәрова. 4. Көрдүјүнүз бу гызлар—Мәтанәт вә Меһрибан Намазова бачылары карамел сехинин «мајакларындандыр». 5. Конфет-мармелад сехинин үмуми көрүнүшү.

Фотолар Ү. Мурадовундур.

РЕСПУБЛИКА АЛИ МӘКТӘБЛӘРИНИН ФЛАГМАНЫ

С. М. Киров адына Азәрбајчан Дөвләт Университетини доғрудан да флагман адландырырлар. Азәрбајчанын бу гочаман али мәктәбиндә халг тәсәррүфатынын, елм вә мәдәнијјәтин мүхтәлиф саһәләри үчүн минләрлә мүтәхәссис һазырланмышдыр. Али мәктәб бејнәлмиләлчилик иши дә көрүр — онун харичи өлкәләрдән олан јетишдирмәләри өз дөвләтләринин милли игтисадијјат вә мәдәнијјәтини инкишаф етдирирләр, алим, мүәллим олмушлар.

Нојабрын 3-дә Азәрбајчан КП МК катибләри Ә. Х. Вәзиров вә Р. Ј. Зејналов университетдә олмушлар.

Професор-мүәллим һеј'әтинин, тәләбәләрин, партија, һәмкарлар иттифагы, комсомол тәшкилатларынын нүмајәндәләри илә көрүшдә тә'лим-тәрбијә просесинин тәкмилләшдирилмәси, кәнчләрин идејача мәтинләшмәси, али мәктәбин мадди-техники базасынын мөһкәмләндирилмәси, мүәллимләрин әмәк шәраитинин вә тәләбәләрин мәишәтинин јахшылашдырылмасы мәсәләләри мүзакирә олунмушдур.

Ә. Х. Вәзиров көрүшә топлашанлара мүрачиәт едиб демишдир: Республиканын али мәктәбләри арасында университетин нә кими рол ојнадығыны, һансы јери тутдуғуну биз јахшы билир вә башa дүшүрүк, онун 70 иллик јубилејини кениш вә тәнтәнә илә гејд етмәјә һазырлашырыг. Јүксәк сәвијјәли мүтәхәссисләрин, алимләрин сәмәрәли һазырланмасы үчүн Азәрбајчан Дөвләт Университетинин һәр чүр имканлары вардыр. Инди, јенидәнгурманын јени мәрһәләсиндә Азәрбајчан КП МК чәмијјәтимиздә баш верән дәјишикликләрин һәјата кечирилмәсиндә университет профессорларынын вә мүәллимләринин чидди јардымына там әсасла бел бағлаја биләр. Тәләбә кәнчләрин тә'лими, мә'нәви тәрбијәси иши көкүндән јахшылашдырылмалыдыр. Биз исә университетин нүфузуну даһа да күчләндирмәк, тә'лим-тәрбијә просесинин сәмәрәсини артырмаг јолунда көстәрилән бүтүн хејирхаһ тәшәббүсләри мүдафиә етмәјә һазырыг.

Вәзиров јолдаш кадр сијасәти мәсәләләриндән данышаркән гејд етмишдир ки, јенидәнгурманын талејини ән әввәл адамлар, онларын билик сәвијјәси вә сәриштәси һәлл едирләр вә онларын һазырланмасында али мәктәб ишчиләринин әмәјинин сон дәрәчә бөјүк әһәмијјәти вардыр. Бизим күнләрдә инсанын идеја мөвгеји вә иш кејфијјәтләри онун фәалијјәтинә гијмәт верилмәси үчүн кетдикчә даһа башлыча принсипә чеврилир, одур ки, биз һамымыз кәрәк республиканын, бүтүн өлкәнин талеји үчүн үрәкдән чан јандыран һәгигәтән сәриштәли, исте'дадлы тәмиз адамлар јетишдирәк. Јени елми нәсил даһа бөјүк гајғы илә һазырланмалы, кәнч мүәллимләр проблеми, онларын өз ишиндә пухтәләшмәси, онларын мәнзил шәраитинин јахшылашдырылмасы мәсәләләри даһа фәал һәлл едилмәлидир.

Халгын, кәнчләрин мә'нәви вә физики сағламлығыны һәр васитә илә мөһкәмләтмәк, әсл аһәнкдар шәхсијјәт јетишдириб тәрбијә етмәк лазымдыр. Бу күн вә кәләчәк үчүн мүһүм олан бу вәзифәләрин јеринә јетирилмәси хејли дәрәчәдә сиздән асылыдыр. Сөз јох ки, университетин тәчһизат-тә'минатыны күчләндирмәк, техники сәвијјәсини артырмаг, күчлү елми потенсиала малик али мәктәбдә ишләјән алимләрин тәдгигат ишләринин сәмәрәлијини јүксәлтмәк лазымдыр. Олдугча вачибдир ки, университет һәгигәтән республиканын апарычы али мәктәби олсун, өз адына вә јүксәк вәзифәсинә чаваб версин.

Ә. Х. Вәзиров Азәрбајчан КП МК-нын ишинин мүһүм истигамәтләриндән, мәнзил тикинтисинә даир МК пленумуна һазырлыгдан данышмыш, республиканын компүтерләшдирилмәси проблеминин актуаллығы вә али мәктәб ишчиләринин дә бу саһәдә мүһүм рол ојнамалы олдугларыны гејд етмиш, милләтләрарасы мүнасибәтләрин инкишафы мәсәләләри үзәриндә дајанмыш, ДГМВ-дә вәзијјәти сабитләшдирмәк саһәсиндә көрүлән тәдбирләр һаггында мә'лумат вермишдир.

Сөһбәтдә иштирак едән университет ректору Ј. Ч. Мәммәдов, елми коммунизм кафедрасынын мүдири Һ. А. Ширәлијев, дөвләт вә һүгуг нәзәријјәси вә тарихи кафедрасынын мүдири М. Ф. Мәликова, мүлки просес вә малијјә һүгугу кафедрасынын мүдири М. С. Хәләфов, һүгуг факүлтәсинин деканы Ф. Ј. Сәмәндәров, комсомол комитәси катибинин бејнәлмиләл иш үзрә мүавини Довали-Мәһәммәд Әзид Әлиһүсејн оғлу, һүгуг факүлтәсинин тәләбәси, факүлтәнин комсомол бүросунун катиби Ә. Ә. Кәримов али мәктәбин инкишафына гајғы үчүн, Азәрбајчан Дөвләт Университетинин 70 иллији һаггында гәрар гәбул олунмасы үчүн тәшәккүр етмиш, республика партија тәшкилатынын јенидәнгурма, милләтләрарасы проблемләри һәлл етмәк, сосиал саһәни, Азәрбајчан ССР игтисадијјатыны, елм вә мәдәнијјәтини һәр васитә илә инкишаф етдирмәк хәттини тамамилә бәјәндикләрини билдирмишләр.

(Азәринформ).

Октјабр төһфәләри

Дебүт уғурлудур

«26 Бакы комиссары» совхозунда Фәхрәддин Бәһрамовун башчылыг етдији комсомолчу-кәнчләр бригадасынын үзвләри 50 һектар памбыг саһәсиндән 100 тон әвәзинә 115 тон «ағ гызыл» топлајыб дөвләтә тәһвил вермишләр.

Мәһсулун тез, иткисиз вә кејфијјәтлә топланмасында Мәдинә Пәналыјева, Диларә Һүсејнова, Күлрүбә Рүстәмова вә башгалары даһа чох фәргләнмишләр.

Совхозда Ајаз Әмировун башчылыг етдији бригаданын үзвләри дә мәһсул сатышына даир иллик планы артыгламасы илә јеринә јетирмишләр.

Совхозун әмәкчиләри бир нечә иллик фасиләдән сонра јенидән памбыг әкиб бечәрмәјә башламышлар. Дебүт уғурлу олмушдур. Бөјүк Октјабрын 71-чи илдөнүмүнү лајигинчә гаршыламаг уғрунда јарыша гошулан памбыгчылар 100 һектар саһәдән 225 тондан чох «ағ гызыл» топлајыб дөвләтә тәһвил вермишләр.

Һачыбала ӘМИРОВ,
Чәлилабад рајону.

Нүмунә көстәрирләр

«Болшевик» колхозунун ферма ишчиләри тәсәррүфатын дикәр саһәләриндә чалышан әмәкчиләр кими, јубилејини фәрәһли көстәричиләрлә гаршылајырлар. Онлар дөвләтә 52 тон әт, 475 тон сүд сатараг иллик плана доггуз ајда әмәл етмишләр. Һазырда онлар әлавә өһдәлик һесабына ишләјирләр. Илин әввәлиндән бәри бир баш инәкдән сағылан сүдүн мигдары 2.560 килограма чатдырылмышдыр. Бу, планда нәзәрдә тутулдуғундан 460 килограм артыгдыр.

Сағычылардан Бәсти Нәчәфова, Сәмајә Ағајева, Чәмилә Әһәдова вә башгалары коллективдахили јарышда әсл габагчыллыг нүмунәси көстәрир, күндәлик тапшырыглары артыгламасилә јеринә јетирирләр.

Ферма әмәкчиләри илин сонунадәк бүтүн имканлардан сәмәрәли истифадә едәчәкләринә, әт вә сүд истеһсалыны даһа да артырачагларына сөз вермишләр.

Атамалы ТАЛЫБОҒЛУ,
Нефтчала рајону.

Гәләбә

Телман адына совхозун һејвандарлары Бөјүк Октјабр бајрамы әрәфәсиндә дөвләтә сүд сатышына даир иллик планы јеринә јетирмәкләри барәдә рапорт вермишләр. Илин әввәлиндән бәри дөвләтә 315 тон әвәзинә 320 тона гәдәр сүд сатылмышдыр. Ферма әмәкчиләри доггуз ајда һәр инәкдән 2.366 килограм сүд сағмышлар ки, бу да иллик планда нәзәрдә тутулдуғундан 24 килограм, кечән илин ејни дөврүндәкинә нисбәтән 41 килограм артыг олмушдур.

Дөвләтә мәһсул сатышында әлдә едилән наилијјәтләр сағычылардан Минајә Һүсејнованын, Азадә Нәчәфованын, Симарә Рәһмәтованын, Тәхмирә Нәзированын, малабахanлардан Гәһрәман Нәзәровун вә Акиф Һүсејновун нүмунәви зәһмәти баһасына баша кәлмишдир.

Гыша мүтәшәккил һазырлашан вә һејванлара гајғы илә гуллуг едән зәһмәт адамлары дөвләтә өһдәлик һесабына сүд сатышыны давам етдирирләр. Фермадан сүд заводуна һәр күн 550—560 килограм мәһсул көндәрилир.

Нәчәф ТАЛЫШЛЫ,
Масаллы рајону.

ОКТЈАБРЫН ЈОЛУ—БӨЈҮК

...Адәтән дәстә илә бир јерә кедәндә адамы јол јолдашларынын кимлији, јолдашлығын баш тутуб-тутмајачағы вә үмумијјәтлә, сәфәр мүнасибәтләри чох дүшүндүрүр. Анчаг бу дәфә мәни ән чох дүшүндүрән сәфәримизин мәгсәди илә бағлы Ағчагум чөлләри, кедәчәјимиз гардаш республика—Түркмәнистан өзү иди. Онун тәбиәти, иглими, адамлары, гысасы һәр шеји. Буна көрә дә мән кетмәмишдән, көрмәзәбилмәзә әразисинә көрә өлкәмиздә дөрдүнчү јери тутан бу дијар һаггында өзлүјүмдә бир «дүнја» јаратмышдым. Марағыма да ән чох сәбәб көрәчәјим «дүнја» илә, гурдуғум «дүнја»нын бир-биринә ујғун кәлиб-кәлмәјәчәји иди. Бәри башдан дејим ки, көрдүјүм «дүнја» гурдуғум «дүнја»ны даһа да зәнкинләшдирди...

...Ағчагум чөлләри мәктәб илләринин көврәк дујғулары илә гәлбимдә галыб. Мәктәбдә кечирилән тәдбирләрин бириндә синиф рәһбәримиз Илдузә мүәллимә Хәлил Рзанын «26»лар ше'рини сөјләмәји мәнә тапшырандан. Дүзү о вахт инанмырдым, даһа доғрусу, инана билмирдим ки, ше'рдә дејиләнләр һәгигәтдир. Һеч чүр разылашмырдым ки, бүтүн һәјатыны инсанларын азадлығына, хошбәхтлијинә, һагг ишинә һәср еләмиш 26 нәфәри мәһв етмәјә киминсә әли кәләр.

Инди исә ады Вәтәнимизин шанлы тарихинә әбәди һәкк олунмуш әфсанәви 26 Бакы комиссарынын фачиәли сурәтдә һәлак олмаларынын 70-чи илдөнүмү мүнасибәтилә Түркмәнистан ЛККИ МК-нын «Ленин нәсли» тәшвигат гатарында гардаш республикаја сәфәрә чыхдылар. Артыг тарихин једди онилликинин тәсдигләдији һәгигәтин һөкмүнә инанмамаға һеч бир әсас јох иди.

Азәрбајчан комсомол тәшкилатынын нүмајәндә һеј'әтинә республика Елмләр Академијасы Тарих Институтунун кичик елми ишчиләри Чавидан Мәһәррәмов вә Игбар Күл, Сумгајытдакы «Кәнчлик» клубунун «Карван» фолклор ансамблы, республика комсомолу Мәркәзи Комитәсинин ишчиси О. Самәдов вә бу сәтирләрин мүәллифи дахил иди. Биз бир һәфтә әрзиндә тәшвигат гатарынын тәркибиндә адлары гәһрәманлыг, бејнәлмиләлчилик символу олан 26 Бакы комиссарынын унудулмаз хатирәсинин бәләдчилији илә Түркмәнистанын ајры-ајры рајонларында олдуг, өз һәмјашыдларымызла, зәһмәт адамлары, әмәк вә мүһарибә ветеранлары илә көрүшдүк.

26-ларын һәмјерлиләрини —бизи Красноводскын дәниз лиманында шәһәр комсомол комитәсинин ишчиләри гаршыладылар. «Ленин нәсли» тәшвигат гатарынын рәһбәри Чүмә Рәчәбов 26-ларын 70 иллијинә һәср олунмуш хүсуси рејсин көрәчәји ишләрдән данышды. Бизи дөрд ил әввәл јарадылмыш «гатар»ын вәзифәси, тәшвигат бригадасынын дикәр үзвләри—мүһарибә вә әмәк ветеранлары, «Кәнч десантчылар» дәстәси илә таныш етди. Елә орадача сабаһ көрүләчәк ишләр, көрүшәчәјимиз коллективләр мүәјјәнләшдирилди.

Илк көрүшүмүз Небитдағ шәһәриндә олду. Түркмәнистанда илк нефт јатағы бурада тапылыб. Инди гызмар сәһрада «гара гызыл» чыхарылыр... дејилми?

Абидә өнүнә күл, чичәк дәстәләри гојуб вагонларымыза гајытдыг. Гатар јола дүшдү. Сәһрадан узаглашырдыг. Мәрдлијин, гәһрәманлығын, көзәл арзулар, әмәлләр уғрунда мүбаризлијин анымлы, мүгәддәс јерә чевирдији сәһрадан. Бу дәгигәләри һәлә чох хатырлајачағыг...

Газанчыг шәһәриндә дә тәшвигат гатарынын бүтүн үзвләри көрүшдүкләри коллективләрдә зәһмәт адамлары, зијалылар вә мәктәблиләрлә ингилаб фәдаиләринин зәнкин бејнәлмиләл ирси руһунда сөһбәт апарырдылар. Тәсадүфи дејил ки, ахшам гатара топлашанда Газанчыгда көрүшләримизин уғурлу кечдијини рајон комсомол комитәсинин катиби О. Дәвләткәлдијев дә гејд етди вә рајон зәһмәткешләри адындан өз дәрин миннәтдарлығыны билдирди. Кәнч елми ишчиләр Ч. Мәһәррәмовун, И. Күлүн 26 Бакы комиссарына һәср олунмуш мараглы мүһазирәләри, суаллара әһатәли чавабалары, «Карван» ансамблынын фолклор мусиги нүмунәләрини лајигинчә ифа етмәләри исә хүсуси гејд едилди вә онлар Фәхри фәрманларла мукафатландырылдылар. Бу, ишин рәсми тәрәфи иди. Ән әсасы исә јерли чамаат чох разы галмышды.

Тәшвигат гатарынын «ләвбәр салдығы» нөвбәти мәкан —Гызыл Арват Түркмәнистанын ики вәтәндашлыг заводунун јерләшдији, чамаатынын бөјүк Совет Иттифагы Гәһрәманы илә өјүндүјү бир шәһәр иди. Һәм әввәлчәдән планлашдырылмыш, һәм дә өзүмүзүн үрәјимиздән кечән мүхтәлиф мүәссисәләрдә, әмәк коллективләриндә, мәктәбләрдә вә с. олдуг. Һәр јердә бу бејнәлмиләл шәһәрин адамларынын үлфәтини, хош рәфтарыны дујдуг. Һеч нәјә тә'рифләмәдән еләчә бизи таныш едирдиләр. Памбыг тарлаларында да, халча сехләриндә дә, тикинти мејданчаларында да јарадылыш иши кедирди. Күндә тонларла «аг гызыл» топланыб јүксәк кејфијјәтлә дөвләтә тәһвил верилир, тохунан халчаларын сорағы дүнјанын мәшһур музејләриндән, бир маркаларындан кәлир, бириндә јарашыглы бинанлар тикилир—һамысы да зәһмәткеш түркмән халгынын, орада јашајан башга милләтләрин әлбир фәалијјәти, алын тәри һесабына. Тә'рифә еһтијач вардымы?!

Нөвбәти шәһәрдә—Баһарденддә ән әввәл комсомол ишчиләри илә көрүшдүк. Онлар рајонун сәнајеси, памбыгчылығы, тикинтиси вә с. барәдә мараглы сөһбәтләр етдиләр, јенидәнгурма шәраитиндә һәмин саһәләрдә кәнчләрин фәалијјәтиндән, комсомолчу оғлан вә гызларын бејнәлмиләл тәрбијәси ишиндән данышдылар. Бүтүн сөһбәтләрдә һәр ики республиканын кәнчләри арасында мөһкәм әлагәләр јарадылмасынын вачиблији өн плана чәкилди.

Беләчә хош тәәссүратла Көјтәпә шәһәринә јола дүшдүк. Бура әввәл көрдүјүмүз шәһәр вә рајон мәркәзләриндән ахар-бахарлы, јашыллығы илә сечилирди. Континентал иглим шәраити бурада күндә 3 консерт верирдиләр. Иш күнүнүн кәркинлијинә бахмајараг Солмаз Мәммәдованын башчылыг етдији ансамблын үзвләри чыхышлары пешәкар мусигичи сәриштәси илә баша вурурдулар. Мүғәнниләрдән Әфрас Мәммәдовун зил сәси, зәнкуләләри, Аллаһверди Һәсәнәлијевин ифасындакы сәрбәстлик мусигисевәрләрин дәрин марағына сәбәб олурду. Мәктәбли Рүхсарә Мәммәдованын сазла чалыб охумасы програма хүсуси тәравәт кәтирирди. Тарчалан Сирусун, каманчачалан Илһам Мустафајевин, канончаланлар Сәадәт Әһмәдованын, Илһамә Шириноованын, Флора Ејвазованын (о һәм дә рәгс едирди) вә башгаларынын да әмәји хүсуси гејд едилмәлидир. Һәр консерт күтләви рәгсләрлә тамамланырды. Ф. Ејвазова «Тәрәкәмә»нин инчә мелодијалары алтында сәһнәјә чыхан кими кәнч түркмән гызлары да она гошулур, гол көтүрүб сындыра-сындыра ојнајырдылар. Бир сөзлә, һәр јердә олдуғу кими, гардаш түркмән торпағында да Азәрбајчан мусигиси гәлбләри риггәтә кәтирирди.

...Ахшама гәдәр Ашгабадын көрмәли јерләри, о чүмләдән гәһрәман һәмјерлиләримизә—26 Бакы комиссарына республиканын пајтахтында гојулмуш абидә илә таныш олдуг. Бу көзинтидә дә бизи һәмишә олдуғу кими «Ленин нәсли» тәшвигат гатарынын рәһбәри Чүмә Рәчәбов вә мәдәни-күтләви тәдбирләр үзрә тә'лиматчысы Садап Јекенмурадова мүшајиәт едирдиләр. Ону да дејим ки, бу меһрибан вә көзәл түркмән гызы да, Чүмә дә сәфәримизин илк күнләриндә һамымызын севимлиси олмушдулар. Јәгин елә буна көрә дә тәјјарә лиманында онлардан, үмумијјәтлә, бүтүн түркмән достларымыздан ајрыланда һамы көврәлмишди. Һәмин анларда фикирләширдим ки, халгларымыз арасындакы достлуг мүнасибәтләринин даһа да мөһкәмләнмәси үчүн кәнчләримизин тез-тез көрүшмәји нә гәдәр вачибдир. Һәм дә елә мүнасибәтләрә наил олмаг лазымдыр ки, бүтүн ССРИ халгларынын нүмајәндәләри, кәнчләри илә һәр бир көрүш үчүн дарыхаг, көрүшүб ајрыланда беләчә көврәләк, бејнәлмиләлчилији сөздә јох, әмәлдә јашадаг...

И. АЛЛАҺВЕРДИЈЕВ.
«Азәрбајчан кәнчләри»нин хүсуси мүхбири.
БАКЫ—АШГАБАД—БАКЫ.

БИЗ БЕЈНӘЛМИЛӘЛЧИЛӘРИК

АҒЧАГУМ ЧӨЛҮЛӘ БИР ГАТАР КЕДИРДИ...

...Гатар дајанан јердән абидәјә 40—50 метр оларды. Сәһәрин ала-торанлығында көрә билдијимиз елә абидә комплекси, електрик ишыглары иди. Бир дә бир дә әтрафдакы кол-кос иди. Һамымыз еһмалча абидәјә јахынлашдыг. Елә билдик ки, әзијјәтлә бура кәтирилмиш коммунарларын әбәди динчлик јухусундан ајылачағындан еһтијат едирдик. Мәһз јухудан ајылачағындан! Ахы, нечә онлары өлмүш һесаб едәрдик ки, әмәлләринин чичәк ачдығы бир өлкәнин өвладларыјыг. Бизим варлығымызын өзү онларын јашарлығы демәк...

Газымәммәд халча истеһсалат ваһидинин тохучусу Хатирә Бахшыјева 10 илә јахындыр ки, бу мүәссисәдә ишләјир. Дәфәләрлә социализм јарышынын галиби олуб. Шәкилдә: комсомолчу Х. Бахшыјева.
Фото Һ. Мәликовундур.

ГЫРМЫЗЫ КОМИССАРЫН рабитәчиси

НӘСИЛЛӘРӘ НҮМУНӘ

Онунла шәһәрдә тез-тез көрүшүрүк. Ширин сөһбәтләрини динләмәкдән дојмуруг. Ахы, бу садә, меһрибан гоча «Бөјүк Октјабр вә Совет Азәрбајчаны» китабында јазылдығы кими, «20-чи илләрдә Ләнкәран маһалында гулдурларын, саттынларын, диверсантларын гәними» олуб..

Аслан кишинин атасы, 105 јаш өмүр сүрмүш Әһәд киши 64 ил почталјонлуг едиб. Тәкчә Ләнкәрана дејил, Астараја, Масаллыја да мәктублар, бағламалар апарыб. Узун илләр гүсурсуз хидмәтләринә көрә «Гырмызы Әмәк Бајрағы» ордени илә тәлтиф олунуб.

Ушаг чағларындан атасына көмәк едән Аслан да 1917-чи илдән әмәк фәалијјәтинә почталјонлугла башламыш, 1919-чу илдә јарадылмыш Муған Совет Республикасынын сијаси комиссары Тимофеј Иванович Улјантсевин (Отрјаднев) илк танышларындан бири олмушдур. Почт идарәсинин рәиси Соколов Улјантсевә чатачаг мәктуб вә бағламалары јалныз Аслана е'тибар едәрмиш. Тимофеј Иванович «балача» дејә чағырдығы Асланын дирибашлығына һејран имиш.

Бир гәдәр әввәлә гајыдаг. 1919-чу ил мартын әвәлләри иди... Аслан јенә дә евә кәлмәмишди. Атасы бәрк нараһат иди. Елә бу вахт Аслан чәкмәчи Пјотр Тапешкинин евиндә гәза партија тәшкилатынын кизли јығынчағында иштирак едирди.

Ичласын сонунда она сөз верилди. О, «Һүммәт» гәзетиндән ингилаби чағырыш руһунда јазылмыш материалы охумаға башлады. Бу заман бир нечә нәфәр әли силаһлы отаға дахил олду. Аслан вә јолдашлары һәбс едилдиләр. Кизли фәалијјәт көстәрән тәшкилатын дикәр үзвләри Асланкилин азадлыға чыхмалары үчүн әлләриндән кәләни әсиркәмирдиләр. Көркәмли ингилабчы Һәмид Талышинскинин чидди дүшүнүлмүш вә усталыгла һәјата кечирдији тәдбирләр өз нәтичәсини верди. Аслан вә достлары 1920-чи илин февралында һәбсдән бурахылдылар.

Аслан бу һадисәдән сонра кәнинки ингилабчылардан чәкинди. Әксинә, 1919-чу илдән «Һүммәт» партијасынын үзвү олан гардашы Мүтәллим Кәләнтәров кими ингилаби иши өзүнә пешә сечди.

Аслан киши о күнләри хатырлајараг дејир:

—Јадымдадыр, Ләнкәран шәһәриндә Совет һакимијјәти гурмаг үчүн чидди һазырлыг корулурду. РК(б)П Гафгаз Өлкә Комитәси вә Бакы Комитәси 1919-чу илин мартында бир груп партија ишчисини Ләнкәрана көндәрмишди. Б. Ағајев, Гогоберидзе вә башгалары да онларын арасында идиләр. Ингилабчы болшевикләр зәһмәткешләр арасында кениш сијаси иш апарырдылар. Ш. Ахундов, Ә. Мәммәдов, М. Кәләнтәров, С. Хасијев, И. Сәмәдзадә, Д. Чиркин И. Ибајев вә башгалары ингилаби мүбаризәјә јорулмадан башчылыг едир, гәзада Советләрин бәрпа олунмасы үчүн вар гүввә илә чалышырдылар. О күнләр Совет Русијасы Һәштәрхан васитәсилә Совет Ләнкәранына һәр чүр јардым едирди. Тәкчә мај—ијун ајларында Ләнкәрана 25 милјон манат пул вә 75 јешик патрон көндәрилмишди. Иран—Совет данышыгларыны апармаг үчүн көркәмли ингилабчы И. Коломијтсев Кировун Һәштәрхандан көндәрдији 90 мин патрон, 300 әл гумбарасы, 10 милјон манат пул вә дикәр ләвазиматлары да өзү илә Ләнкәрана кәтирмишди.

Апрелин 25-дә сәһәрә јахын шәһәрдә үсјан башланды. Јерли чамаат үсјанчылара бөјүк рәғбәт бәсләјирди. Илјашевичин вә онун забитләринин һәбс олунмасы хәбәринә ләнкәранлыларын нечә үрәкдән севиндикләрини Аслан киши инди дә фәрәһлә хатырлајыр. Тезликлә Мирәһмәд ханын сарајы, мајак вә бир сыра дөвләт идарәләри ингилабчыларын әлинә кечди.

Ләнкәран шәһәриндәки 1 нөмрәли орта мәктәбин (инди һәмин бинанын јериндә хатирә лөвһәси вурулуб) кечмиш бинасында мајын 15-дән 18-нә кими гәза Советләринин биринчи фөвгәл'адә өлкә гурултајы чағырылды. Гурултај Муған Совет Республикасы јарадылмасы вә онун кәләчәк Совет Азәрбајчанынын вә РСФСР-ин ајрылмаз һиссәси һесаб олунмасы һаггында чох мүһүм гәрар гәбул етди.

Һәмин дөврдә ингилабчылар һакимијјәти әлдә мөһкәм сахламаг үчүн чох кәркин иш апармалы олдулар. Ә. Мәммәдов вә М. Кәләнтәров тез-тез кәндләрә кедир, халг арасында сијаси иши кенишләндирирдиләр. Халг онларын азадлығы, хош кәләчәји уғрунда чалышан ингилабчылара мөһкәм инанырды. Тәчрүбәли вә мәтин болшевик Т. Улјантсевин Ләнкәрана көндәрилмәси исә гәзада ингилаби әһвал-руһијјәнин хејли јүксәлмәсинә сәбәб олду.

Әксингилабчы гүввәләр асанлыгла тәслим олмаг истәмирдиләр. Онлар ингилабчылары сарсытмаг вә сыраларыны сејрәлтмәк үчүн һәр чүр чинајәтә әл атырдылар. Чәтин күнләрдә мәтин ингилабчылардан Т. Улјантсевин вә Коломијтсевин фачиәли сурәтдә өлдүрүлмәсини Аслан киши бу күн дә һәјәчанла хатырлајыр.

Әлбәттә, гурбанлар чох олду. Лакин һагг иши галиб кәлди. 1920-чи илдә Азәрбајчанда Совет һакимијјәти гәти гәләбә чаландан сонра Ләнкәран вә Муған зәһмәткешләринә дә әбәди сәадәт нәсиб олду. Букүнкү хошбәхт күнләримиз уғрунда мүбаризә апаранлар исә һәмишә һөрмәтлә јад едилирләр.

1919-чу илин августунда Аслан Кәләнтәров ордуја чағырылыр. О, Ләнкәранда јерләшән једдинчи Ширван гаравул полкунда хидмәт едир. Бу полкун әсас вәзифәси Ләнкәранда асајишин горунмасы вә гајда-ганунун бәрпа едилмәсиндән ибарәт иди.

Ордуда ингилаби руһлу адамлар әскәрләр арасында тәблиғати иш апарыр, онлары кәләчәк мүбаризәләрә сәсләјирдиләр.

А. Кәләнтәров кизли јолла әлә кечирилмиш мүтәрәгги гәзет вә журналлардан лазымы материаллары әскәрләрә охујур, онларын дүнјакөрүшүнүн формалашмасында әлиндән кәләни едирди.

Ләнкәранда Совет һакимијјәти галиб кәлән күн Асланкилин III гаравул баталјону XI ордунун тәркибинә дахил олду. Әскәрләр көнүллү милис дәстәләри илә бирликдә Ләнкәран гәзасында асајиши горујурдулар...

Аслан Ләнкәранда Совет һакимијјәти гурулмасынын икинчи ајы бир груп габагчыл кәнчлә бирликдә комсомол сыраларына гәбул едилди. Инди артыг онун мәс'улијјәти даһа да артмышды. Һәмин билети о, бу күн дә көз бәбәји кими горујур.

1920-чи илин августунда Асланкил Ләнкәран әтрафында Шаһверәнин гулдур дәстәсинә гаршы өлүм-дирим вурушуна кирдиләр. Онларын дәстәсинә сијаси рәһбәр Һәмид Талышински башчылыг едирди. Вәзијјәт ағыр иди. Гулдурлар сајча чох идиләр, һәм дә тәпәдән дырнаға кими силаһланмышдылар. Вурушмада Аслан ајағындан јараланды. Ону дәрһал Ләнкәран һәрби мүаличә мәнтәгәсинә апардылар. Сағаландан сонра, пајызда исә ону Һәмид Талышински илә бирликдә Азәрбајчан Сијаси Идарәсинин үчајлыг курсуна көндәрдиләр.

А. Кәләнтәров 1921-чи илдә Ләнкәран гәза милис шө'бәсинин рәис мүавини тә'јин олунду. Беш ил шө'бәјә башчылыг етди.

Мүсават гулдурларынын галыглары о заман Ләнкәранын мешәләриндә вә дағ кәндләриндә кизләндиләр. О вахт Ләнкәран гәзасынын әразиси индикиндән бир нечә дәфә бөјүк иди. Астара, Лерик, Масаллы, Јардымлы, Астраханбазар бу әразијә дахил иди. Көнүллү милис ишчиләринин формасы јох иди. Онлар әлдәгајырма чарыг кејир вә әмәк һаггынын әвәзинә бир күндә чөрәк, бир килограм јағ алырдылар. Лакин буна бахмајараг, милис ишчиләри тәрәфиндән горунан кәнч Совет республикасы һәр бир мүгавимәтә давам кәтирирди. Јахынлығда исә ағыр, әдаләтсиз кечмиши олан сәрһәд дурурду. Һәмин сәрһәдин архасында дүшмәнләр чығыр-бағыр салыр, кәнч Совет республикасына гаршы мүбаризә апарыр, һүчума һазырлашырдылар. Ирандан республикамызын әразисинә әксингилабчылар сохулур, гулдурларын көмәји илә гијам галдырыр, динч әһалини өлдүрүр, сојур, кәндләри јандырырдылар.

Јај ахшамларындан бири иди. Көјдә улдузлар сајрышыр, Ај өз әфсанәви көзәллији илә јерләри сејр едирди. Елә бу вахт Талыш дағларынын әтәјиндә үфүгү алов бүрүдү.

Бајагдан бәри ејванын мәһәччәринә сөјкәниб дәрин хәјала далан Аслан—«Ах, Әсәд хан, өз чиркин әмәлләриндән нә вахт әл чәкәчәксән?—» дејә шө'бәјә тәләсди.

Гаты гулдур, маһмудаварлы Әсәд хан Талышинскинин вә Султан бәј Гулубәјовун адамлары Истису јахынлығындакы евләрә од вурмуш, адамлара диван тутмушдулар. Ат ајагларынын изләри Асланкили мешәнин дәринликләринә апарырды. Аз сонра үч мејит көрдүләр. Гулдурлар үч күнаһсыз кәндлини ваһшичәсинә өлдүрмүшдүләр.

А. Кәләнтәров мүбариз достлары—милис нәфәрләри вә коммунарларла бирликдә гулдурлары тапды. Вуруш бир нечә саат давам етди. Аслан чијниндән јараланса да, буну јолдашларына билдирмәди. Өзүнү мөһкәм сахлады, ахырадәк икидликлә дөјүшдү. Сәһәрә јахым гулдур дәстәси ләғв едилди.

...Шура һөкумәтинин әлејһинә әкстәблиғат апаранларын сајы азалмырды. Беләләринә гаршы Аслан сон нәфәсинәдәк мүбаризә апармаға анд ичмишди. Горхунун нә олдуғуну билмәјән бу адамы һәр јердә көрмәк олурду. О, бә'зән кечәләр тәк-тәнһа рејдә чыхыр, мешәләри долашыр, гулдур ахтарыр, адамларын асајишини горујурду.

Бир дәфә о, гоча палыдын әтрафына бир дәстә адамын јығышдығыны көрдү. Јапынчыја бүрүнмүш гарабәниз бир шәхс јерли чамааты тәзә һөкумәтә гаршы мүбаризәјә чағырырды.

Јапынчылы адам атына миндији анда учадан дејилмиш гәти бир әмрдән сәксәнди.

—Әлләр јухары!—Әлиндә тапанча тутмуш Аслан јапынчылы адамы атдан енмәјә мәчбур етди. Сонра онун әл-голуну бағлајыб шө'бәјә апарды. Мә'лум олду ки, Совет дөвләтинә гаршы әкстәблиғат апаран бу адам гачаг Сүлејмандыр. Бураја кәлмәкдә мәгсәди Һачы Һәсәнин дәстәси илә бирләшмәк, Совет дөвләтинә дүшмән олан јерли адамлары әтрафына топламагдыр. (Һәсән индики Јардымлы рајонунун Бәрчан кәндиндән иди. О, гулдур дәстәси илә мешәјә чәкилмиш вә Совет һакимијјәтинин дүшмәни олан бир груп јерли сакини өз әтрафына топламышды. Дәстә ара-сыра Ирана кечир, инкилисләрдән силаһ алыб јенә дә Совет Азәрбајчанынын әразисинә сохулурду). Сүлејман Һачы Һәсәнин Улум мешәсиндә кизләндијини хәбәр верди. Аслан Бакыдан көндәрилмиш әскәрләрин көмәји илә онун дәстәсини мүһасирәјә алыб тәслим олмаға мәчбур етди. Бу дөјүшдә сәрһәдчи А. Сакин бир гәһрәман кими һәлак олду. Һәсән исә гачыб арадан чыхды.

Республикамызын һәр јериндә јени һәјатын уғурлу аддым сәсләри ешидиләндә сәрһәддә әввәлки кими нараһатлыг иди. Белә бир вахтда А. Кәләнтәрову сәрһәдә ишләмәјә көндәрдиләр. Адамлар бу горхубилмәз шәхсин адыны ешидәндә раһат нәфәс алырлар. Дағ кәндләриндә јашајанлар әмин идиләр ки, Асланын горхусундан һеч кәс онларын һәндәвәринә кәлә билмәз. Доғру дејибләр ки, дағлар әзәмәти илә, инсан шүчаәти илә танынар. Асланын ады кәләндә дүшмәнләр истәр-истәмәз өзләрини итирир, горхуја дүшүрдүләр. Ахы, һәлә елә бир дөјүш олмамышды ки, Аслан гулдурларын ахырына чыхмамыш олсун.

Иранын јахын кәндләриндә өзүнә сығыначаг тапан Оғлан Ағабәјоғлунун гулдур дәстәләри кәндләрә басгынлар едир, Совет дөвләтинин фәалларыны сырадан чыхарыр, сәрһәд боју кәндләри чапыб талајырдылар. Аслан киши о илләри хатырлајыб дејир: «Бизә хәбәр чатды ки, јахын күнләрдә гулдурлар сәрһәд кәндләринин биринә басгын едәчәкләр. Сәрһәд бөлмә рәиси мәнә әмр верди ки, гулдур дәстәсинин дармадағын едилмәсинә мән башчылыг едим. Сәрһәдчи дәстәси елә дә бөјүк дејилди, анчаг еһтијатда инанылмыш дајағымыз—јерли сакинләр вар иди. Онларын көмәји илә биз әмәлијјаты мүвәффәгијјәтлә кечирдик вә дәстәнин башчысыны тутуб голлары бағлы мәнтәгәјә кәтирдик. Бу дөјүшдә 17 гулдур сырадан чыхды. Әмәлијјат заманы сәрһәдчиләрдән Әсәд Мәммәдов, Константин Иванов, Григори Разуваjев, Пјотр Белјајев вә башгалары хүсусилә фәргләндиләр. Јерли сакинләрдән Зејнал Мәһәррәмовун, Мәммәд Чавадовун, Һәсән Сүлејмановун чәсурлуғуну инди дә унуда билмирәм».

—Гајнар күнләр иди о күнләр,—дејә Аслан киши һансы бир һадисәни исә хатырлајыб аһ чәкди. Сонра исә сөзүнә давам едәрәк:—Хәјалымда бизим бөлмәнин 29 сәрһәдчисинин гәһрәманлығы һәмишә јашајачагдыр, —деди.

1930-чу илин мартында онлар бир сәрһәдчи дәстәсинин күчләндирилмәси үчүн көндәрилмишдиләр. Һәмин рајонда бөјүк гулдур дәстәси фәалијјәт көстәрирди. Јолда сәрһәдчиләр пусгуда дуран гулдурларла үз-үзә кәлирләр. Әскәрләр гәфләти үзләшмәјә бахмајараг, гулдурларла гәһрәманчасына дөјүшүрләр. Гүввәләр гејри-бәрабәр олдуғундан 29 сәрһәдчинин һамысы өзүнүн әскәри борчуну сон дамла ганына гәдәр јеринә јетирир. Биз көмәјә чатанда артыг гулдурлар атларына миниб арадан чыхмаг истәјирдиләр. Јенидән дөјүш гызышды. Гулдурларын бөјүк бир гисми гырылды. Бир нечәсини исә әсир алдыг. Тәәссүф ки, сәрһәдчиләрин һеч бири сағ галмады. Биз онлары һәлак олдуглары јердә—гардашлыг мәзарында дәфн етдик. Сәрһәдчиләр инди дә бураны ән мүгәддәс јер кими зијарәт едирләр.

Аслан киши Бакыда ишләркән горхулу дүшмән Хосров бәј вә онун дәстәсинин ифша олунмасында, Вәтәнимиздән бөјүк мәбләғдә пул вә гијмәтли әшјалары Ирана кечирмәјә сә'ј едән Молла Гәдирин тутулмасында, Гүдрәт, Баба, Атакиши, Кәрбәлајы Јусиф, Һәзәрхан, Хыдыр вә дикәр гулдурларын зәрәрсизләшдирилмәсиндә дә шәхси шүчаәт көстәрмишдир. Бу ишләринә көрә истәр сәрһәд бөлмәси вә истәрсә дә Загафгазија сәрһәд гошунлары даирәси ону гијмәтли һәдијјәләрлә мүкафатландырмышдыр. О, ССРИ-нин фәхри сәрһәдчисидир.

Аслан киши сөһбәт заманы һәјатда һәмишә гардашы Мүтәллим Кәләнтәровдан нүмунә көтүрдүјүнү сөјләди. Шәхсијјәтә пәрәстиш илләринин фачиәли гурбанларындан бири олан гардашы һаггында данышанда гәһәр ону боғду.

—Аз јашады. Имкан вермәдиләр ки, гардашым уғрунда бүтүн варлығы илә мүбаризә апардығы Совет Азәрбајчанынын хош күнләрини көрсүн. Ешидәндә ки, онун тутулмасы һаггында ордер кәтирибләр, көзләринә инанмамышды. «Мәкәр Совет һакимијјәти јыхылыб?» —дејә ону апармаға кәләнләрә һәјәчанла суал вермишди.

Ләнкәранда 1919-чу илдә јарадылмыш Муған Совет Республикасынын рәһбәрләриндән бири иди гардашым. 1920-чи илин нојабрында Азәрбајчан К(б)П Мәркәзи Комитәсинин сәрәнчамы илә Москваја—Свердлов адына коммунистләр университетинә көндәрилмишди. Бир ил сонра Азәрбајчан К(б)П Ләнкәран Гәза Комитәсинин катиби сечилмишди. Сонралар гәза ичраијјә комитәсинин сәдри ишләмишди. 1924-чү илдә исә Бакыја чағырылмыш, бир сыра рәһбәр вәзифәләрдә чалышмышды.

1930-чу илдә Мәркәзи Комитә гардашымы ән мүһүм постлардан биринә көндәрди. О, Азәрбајчан фөвгәл'адә комитәсиндә гулдурларла мүбаризә шө'бәсиндә баш мүвәккил вәзифәсинә ирәли чәкилмишди. Кәнчә, Газах вә Гутгашен рајонларында сијаси шө'бә рәиси ишләркән гачаг-гулдурларла чидди мүбаризә апармыш, Нуха үсјанынын јатырылмасында, Битдили имамын ифша олунмасында фәал иштирак етмишди.

1934-чү илдә Мүтәллим Кәләнтәров Азәрбајчан кино назири тә'јин едилмишди. О бу вәзифәдә 1936-чы илин октјабрына кими, шәхсијјәтә пәрәстишин гурбаны оланадәк чалышмышды. Назир ишләркән гардашым Азәрбајчан кәндләриндә мәдәнијјәтин јајылмасы үчүн әлиндән кәләни етмишди. Бакы шәһәриндәки «Низами» кинотеатры онун тәшәббүсү илә тикилмишди.

Аслан киши сусду. Дәсмалыны чыхарыб алныны, көзләрини силди. Боғазыны арытлады.

—Күнәш гәдәр ләкәсиз вә мүгәддәс инсанын һәјаты, өјүдләри гәлбими Вәтән мәһәббәти илә долдурмушду,—деди.—Өлкәмизә хор баханлары көрән көзүм јох иди. Гардашымын јолуну узун заман давам етдирдим. Сонралар мүәллим ишләмәјә башладым. 1968-чи илдән гочалыға көрә тәгаүдә чыхдым.

Аслан кишинин синәсини бәзәјән ијирми ики медал вә фәхри нишанлара бахдыгча көзләримиз өнүндә икидликлә долу бир һәјатын мәнзәрәси чанланырды. О, инди дә кәнчлик һәвәси илә чалышыр. Тапшырылан һәр бир иши лајагәтлә јеринә јетирир. Рајон Ингилаби Шөһрәт Шурасынын үзвү олан Аслан киши кәнчләрин вәтәнпәрвәрлик тәрбијәсиндә фәал иштирак едир.

Бөјүк Октјабр социалист ингилабынын 70 иллијиjи мүнасибәтилә Кәләнтәров Аслан Әһәд оғлуна Сов.ИКП МК, ССРИ Али Советин Рәјасәт һеј'әти вә ССРИ Назирләр Советинин тәбрикиндә охујуруг: «...Сиз совет адамларынын о нәслинә мәнсубсунуз ки, онлар бәшәријјәт тарихиндә ән бөјүк ингилабы һәјата кечирмиш, Октјабрын наилијјәтләрини мүдафиә едиб горумуш, социализм гуручулуғу јолунда илк ән чәтин аддымлары атмышлар. Халга лајагәтли хидмәтә, Ленин партијасынын ишинә, коммунист идеалларына, сәдагәтә көрә Сизә дәрин тәшәккүрүмүзү билдиририк.

Мөһкәм әминик ки, Сиз чәмијјәтин јениләшдирилмәси үчүн үмумхалг һәрәкатында бундан сонра да иштирак едәчәк, совет адамларынын шанлы ингилаби, дөјүш вә әмәк ән'әнәләрини кәнчләрә верәчәксиниз.

Сизә мөһкәм чансағлығы, хошбәхтлик вә сәадәт арзулајырыг».

Азәрбајчан Ленин комсомолу мүкафаты лауреаты Н. Б. Вәзиров адына Ләнкәран Дөвләт Драм Театрында москвалы һәмјерлимиз Һүсејн Нәчәфовун мүвәффәгијјәтлә тамашаја гојулан «Абидә» пјеси ингилаб вә комсомол ветераны Аслан Кәләнтәрова итһаф олунуб.

Гәлби даим кәнчлик ешги илә вуран 90 јашлы Аслан кишијә узун өмүр вә чансағлығы арзулајырыг.

Һәзи ӘЛИЈЕВ,
Сәрдар ӘЛИЈЕВ.
Ләнкәран шәһәри.

ХАЛГЫН БӨЈҮК ЈОЛУДУР

ОКТЈАБР БАЈРАҒЫ АЛТЫНДА— ЈЕНИДӘНГУРМА ЈОЛУ ИЛӘ

(Әввәли 1-чи сәһифәдә)

дә, вәтәндаш мүһарибәсиндә вә Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндә горујараг өлкәмиз гүдрәтли дөвләтә чеврилмиш, дүнја инкишафынын бүтүн саһәләринә дәрин тә'сир көстәрмишдир.

Мүасир шәраитдә, ичтимаи инкишафын фәтһ едилмиш зирвәләрини јенидән дәрк етмәк зәрурәти мејдана чыхдыгда Сов.ИКП 70-чи вә 80-чи илләрин говушуғунда јаранмыш вәзијјәти дәриндән тәһлил едәрәк, сәһвләрин вә гүсурларын сәбәбләрини Ленин чәсарәти илә, гәтијјәтлә ашкара чыхармышдыр. Сосиализми јениләшдирмәк хәтти Сов.ИКП XXVII гурултајынын, XIX Үмумиттифаг партија конфрансынын, Сов.ИКП МК-нын сонраки пленумларынын гәрарларында нәзәри вә сијаси чәһәтдән даһа да инкишаф етдирилмишдир.

Натиг сөзүнә давам едәрәк деди: Дурғунлуг илләри республиканын сосиал-игтисади инкишафына аз зәрәр вурмамышдыр. Бу илин августунда XIX Үмумиттифаг партија конфрансынын вә Сов.ИКП МК ијул (1988-чи ил) пленумунун гәрарларыны һәјата кечирмәк саһәсиндә республика партија тәшкилатынын әмәли ишини мүзакирә етмиш Азәрбајчан КП МК пленумунда да бу барәдә ачыгча данышылмышдыр. Үмуми һәчм ардынча гачмагла јанашы, гәләбә рапортлары ахынынын ардыарасы кәсилмирди, ејни заманда халг тәсәррүфатында ујғунсузлуглар дәринләшир, игтисадијјат сосиал истигамәтини итирирди, аграр бөлмәсинә бөјүк зијан дәјмишди, сосиал проблемләрә лазымынча фикир верилмирди.

Азәрбајчан КП МК пленуму кечмишин мәнфи просесләрини вә деформасијалары тәһлил едәрәк республиканын ичтимаи-сијаси һәјатынын бүтүн саһәләрини сафлашдырмаг үчүн конкрет тәдбирләр көрмүш, игтисадијјаты вә сосиал инкишафы габагчыл мөвгеләрә чыхармаг јолларыны мүәјјән етмишдир. Кечирилән игтисади дәјишикликләрин фәргләндиричи чәһәти онларын бариз сосиал истигамәтидир, адамларын мадди вә мә'нәви тәләбатынын өдәнилмәсинә јөнәлдилмәсидир. Лакин вәзијјәт ләнк дүзәлир, мүсбәт дәјишикликләр һәлә сабит характер дашымыр, әсаслы игтисади ислаһат лазыми сүр'әт көтүрмәмишдир. Аграр бөлмәдә чидди дөнүшә наил олмаг лазымдыр. Мәнзил тикинтисинин сүр'әтини артырмаг, сәһијјәдә ишләри јахшылашдырмаг, Абшеронда бағ тәсәррүфатларыны инкишаф етдирмәк, еколожи проблемләри, хүсусән Бакыда вә Сумгајытда белә проблемләри һәлл етмәк биринчи дәрәчәли вәзифәләр сырасындадыр.

Коммунистләр, республика партија тәшкилаты јенидәнгурманын фәал тәшәббүсчүсүдүрләр. Азәрбајчан Коммунист Партијасы Мәркәзи Комитәсинин, јерли партија органларынын фәалијјәти јени мәзмунла долғунлашыр. Күтләләрин мә'нәви потенсиалынын үзә чыхарылмасы имканларындан истифадә етмәк, зәһмәткешләрин гүввәләрини, јарадычылыг тәшәббүсүнү сосиал-игтисади инкишаф мәсәләләринин һәллинә јөнәлтмәк республика партија тәшкилатынын ән мүһүм вәзифәләриндән биридир. Кәнчләрлә ишә хүсуси диггәт јетирилир, Ленинин, болшевикләрин вәсијјәт етдикләри иши, Бөјүк Октјабр ишини онлар давам етдирәчәкләр.

Зејналов јолдаш даһа сонра деди: ССРИ халгларынын сарсылмаз достлуғу Октјабрын ән бөјүк наилијјәтләриндән бири, Ленин милли сијасәтинин гәләбәси олмушдур. Лакин чохмилләтли Совет дөвләтинин формалашмасынын илкин мәрһәләсинә хас олан динамизм шәхсијјәтә пәрәстиш дөврүндә Ленин принсипләриндән кери чәкилмәси, идеоложи вә психоложи дурғунлуг нәтичәсиндә хејли дәрәчәдә итмиш вә сарсыдылмышдыр. Буну Дағлыг Гарабағда вә онун әтрафында олан һадисәләр көстәрди. Һәмин һадисәләр сосиал-игтисади проблемләрин, милләтләрарасы мүнасибәтләрә аид мәсәләләрин һәллиндә, хүсусән кәнчләр арасында вәтәнпәрвәрлик вә бејнәлмиләлчилик тәрбијәсиндә чидди нөгсанлар олдуғуну ашкара чыхарды. Бунунла бирликдә, бу һадисәләр јенидәнгурма әлејһинә олан гүввәләрин чәмијјәтимизин ингилаби јениләшмәси просесини позмаг сә'јләринин тәзаһүрү олмушдур. Азәрбајчан халгы, республика партија тәшкилаты чохмилләтли Совет дөвләтинин бүтүн гардаш халглары илә јекдилдирләр вә јенидәнгурма әлејһдарларынын чәһдләри өлкәмиздә јашајан халгларын достлуғуну гәтијјән поза билмәз. Мә'рузәчи Дағлыг Гарабағда вә онун әтрафында вәзијјәтин нормал һала салынмасы, зәһмәткешләрин вәтәнпәрвәрлик вә бејнәлмиләлчилик тәрбијәси ишинин тәкмилләшдирилмәси, республикада јашајан бүтүн милләтләрин вә халгларын еһтијач вә тәләбатынын өдәнилмәси үчүн Сов.ИКП МК-нын, Совет һөкумәтинин, Үмумиттифаг органларынын, республика партија тәшкилатынын, онун Али Советинин вә Назирләр Советинин, јерли органларын көрдүкләри тәдбирләрдән данышды.

Натиг деди: Елми һәр васитә илә инкишаф етдирмәдән, ону тәрәгги етдирмәдән јенидәнгурма вәзифәләрини јеринә јетирмәк мүмкүн дејилдир. Биз алимләрдән республикада апарылан ишдә фәал иштирак етмәји, фундаментал тәдгигатлары кенишләндирмәји, актуал тәтбиги вәзифәләри јеринә јетирмәји көзләјирик. Бизим күнләрдә ичтимаијјатчы алимләрин ролу хүсусилә артмышдыр. Онлар јенидәнгурманын идеоложи тә'минатына санбаллы көмәк көстәрмәлидирләр.

Сосиализм чәмијјәтинин јениләшмәси просеси Сов.ИКП-нин, Совет һөкумәтинин динч јанашы јашамаг һаггында Ленин принсипләринә әсасланан харичи сијасәт фәалијјәтиндән ајрылмаздыр. XIX Үмумиттифаг партија конфрансы тәсдиг етди ки, дүнја инкишафынын зиддијјәтләринин һәллинә јалныз сијаси мүнасибәт ССРИ-јә бәшәријјәтин сағ галмасынын вә онун даһа да тәрәгги етмәсинин тә'мин олунмасында фәал рол ојнамаг имканы ачыр.

Зејналов јолдаш ахырда деди: Гаршымызда дуран вәзифәләр һәгигәтән ингилаб миғјаслы вәзифәләрдир. Азәрбајчан коммунистләри вә бүтүн зәһмәткешләри онилликләрлә јығылыб галмыш проблемләрин уғурлу һәллинин рәһнини јенидәнгурмада көрүрләр, онлар партија планларынын һәјата кечирилмәси уғрунда, Бөјүк Октјабр ишинин давамы олан јенидәнгурманын мүвәффәгијјәти уғрунда гәтијјәтлә мүбаризә апармаг әзминдәдирләр.

Ичлас бағлы е'лан едилди. ССРИ-нин вә Азәрбајчан ССР-ин дөвләт һимнләри чалынды.

Ахырда бөјүк бајрам концерти олду. (Азәринформ).

«ӨЗҮНҮТӘСДИГ ПРИЗИ»

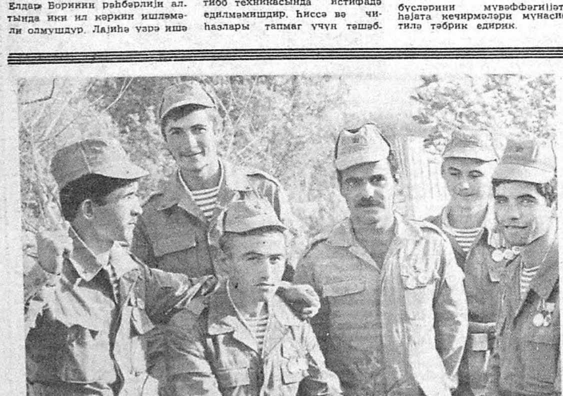
Азәрбајчан республика токсиколокија мәркәзинин комсомолчу-кәнчләр коллективи һазырладыглары «Бакы» барокомплексинә көрә Ленин комсомолунун 70 иллијинә һәср едилән јарышын галиби олмуш вә «Өзүнүтәсдиг призи»нә лајиг көрүлмүшдүр.

«Бакы» комплексини јаратмаг үчүн республика токсиколокија мәркәзинин комсомолчу-кәнчләр коллективинин тәшәббүскар групу профессор Елдар Боринин рәһбәрлији алтында ики ил кәркин ишләмәли олмушдур. Лајиһә үзрә ишә башламаздан әввәл кәнч һәкимләр мүвафиг һазырлыг кечмәли олмушлар. Мәсәлән, лајиһә мүәллифләриндән бири Ваһид Рзајев ејни типли тибби техники чиһаз вә аваданлыг һазырлајан Франсанын «Комикс» фирмасында тәчрүбә кечмишдир.

Коллективин әмәјинин сон нәтичәси севиндиричи олмушдур. Системин бүтүн һиссәләри давамлыдыр вә барокомплексин өзү өлкә сәнајесинин серија илә бурахдығы аваданлыглардан јығылмышдыр. Өзү дә онларын һеч бири индијәдәк тибб техникасында истифадә едилмәмишдир. Һиссә вә чиһазлары тапмаг үчүн тәшәббүскарлар Бакы шәһәринин чохлу сәнаје мүәссисәләриндә олмушлар.

Барокомплекси үстүн чәһәтләриндән бири дә будур ки, ону шәһәрин һәр һансы бир хәстәханасы өз базасы әсасында кичик хәрчлә јарада биләр. Һалбуки, Үмумиттифаг чәрраһлыг елми мәркәзиндә һазырланан барокомплекс 2 милјон манатадәк баша кәлир. Өзү дә һәмин комплексин һиссәләринин чоху серија илә бурахылмыр.

«Бакы» барокомплексинин јарадычыларыны көзәл тәшәббүсләрини мүвәффәгијјәтлә һәјата кечирмәләри мүнасибәтилә тәбрик едирик.

Шәкилдә көрдүјүнүз бу кәнчләр парашүт-десант һиссәсиндә гуллуг едирләр. Чәмиси бир неч• ај бундан әввәл исә Әфганыстан республикасында борчларыны фәдакарлыгла јеринә јетирибләр. Фактлар да буну сүбут едир. Апрел ингилабынын наилијјәтләринин горунмасында ики илијә көрә һиссә ССРИ мүдафиә назиринин вымпели илә тәлтиф едилмишдир. Бу әскәрләр узаг Гәндәһардан өлкәмизин сәрһәдләринә доғру чох да узун олмајан јолу ики һәфтәјә гәт етмишләр. Мәнзил башына һеч дә һамысы кәлиб чыхмајыб... Инди исә һәрби хидмәтә гәдәм гојдуглары күндән бәри илк дәфәдир ки, күлләдән, минадан, ракетдән горхмадан гуллуг едирләр. Шәкилдә: бејнәлмиләлчи дөјүшчүләрдән (солдан) сержант А. Чурабајев, сырави әскәр Ф. Баклан, баш сержант А. Хатсуков, баш лејтенант Е. Ибадов, кичик сержантлар Һ. Грабар вә С. Казарјан.

Фото А. Мәммәдовундур. (СИТА-нын фотохроникасы).

БЕРТОЛТ БРЕХТ

АДР

ПОЗУЛМАЗ ЈАЗЫ

Биринчи дүнја мүһарибәси кедирди. Италијанын Сан Карло һәбсханасынын дустагларла долу олан јарымгаранлыг камераларындан биринин диварына бир сосиалист әскәр кимјәви карандашла ири һәрфләрлә бу сөзләри нәгш етмишди:

ЈАШАСЫН ЛЕНИН!

Бундан хәбәр тутан көзәтчиләр јазыны јох етмәк үчүн бир рәнксаз көндәрдиләр. О, бир ведрә әһәнк вә узун көвдәли фырчајла кәлиб «һәдәләјичи» јазыны әһәнкләди. Рәнксаз фырчаны јазынын јери илә апардығындан, инди диварда ағарырды:

ЈАШАСЫН ЛЕНИН!

Икинчи дәфә көндәрилән рәнксаз исә бүтүн һәрфләрин үстүнү бөјүк фырчајла еләә ағартды ки, јазы бир мүддәт көздән итди. Амма сәһәрә јахын әһәнк гурудугдан сонра јенә үзә чыхды:

ЈАШАСЫН ЛЕНИН!

Бу заман јазынын өһдәсиндән кәлмәк үчүн әлибычаглы бир дашјонан көндәрдиләр. О да дүз бир саат әрзиндә јазыны бычагла газыды. Бундан сонра солғун рәнкли, лакин диварын дәрин гатларына һәкк олунмуш јазы даһа позулмаз олмушду:

ЈАШАСЫН ЛЕНИН!

Әскәр истеһза илә:
— Инди дивары јох един! —деди.

Алман дилиндән чевирәни: Јусиф САВАЛАН.

О ТАЈЛЫ, БУ ТАЈЛЫ АЗӘРБАЈЧАН

1804—1813-чү илләр Русија—Иран мүһарибәсинә сон гојмуш Күлүстан мүгавиләси Азәрбајчан торпағынын јаделли дөвләтләр тәрәфиндән ики һиссәјә парчаланмасынын биринчи мәрһәләсини рәсмиләшдирди. Мүгавилә 1813-чү ил октјабрын 24-дә индики Азәрбајчан ССР-ин әразисиндә јерләшән Күлүстан кәндиндә бағланды вә 1814-чү ил сентјабрын 15-дә гүввәјә минди. Һәмин мүгавиләјә әсасән Иран дөвләти Кәнчә, Гарабағ, Шәки, Ширван, Губа, Бакы вә Талыш ханлыгларындан, һабелә Шәрги Күрчүстан вә Дағыстана олан иддиасындан әл чәкди вә бу торпагларын Русија илә бирләшдирилмәсини тәсдиг етди. Беләликлә, Чәнуби Азәрбајчан Иран шаһынын, Шимали Азәрбајчан исә Русија чарынын табелијиндә галды. Лакин бу мүгавилә Загафгазијада там һөкмранлыг үстүндә Иранла Русија арасында кедән мүбаризәјә сон гојмады...

Бүтүн бу тарихи фактлар барәдә С. М. Киров адына Азәрбајчан Дөвләт Университетиндә кечирилән Күлүстан сүлһ мүгавиләсинин 175 иллијинә һәср олунмуш митингдә әтрафлы данышылмышдыр. Митинги һүгуг факүлтәсинин деканы, досент Ф. Сәмәндәров ачмышдыр.

Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасынын әмәкдашларындан тарих елмләри намизәдләри И. Гәнбәров, Ә. Әлијев, университетин бејнәлхалг һүгуг кафедрасынын мүдири, профессор Ә. Әскәров, һүгуг елмләри намизәди И. Вәлијев, филолокија елмләри намизәди Ф. Чәлилов, тәләбәләрдән Р. Һачыјев, А. Бағыров, З. Бабајев вә башгалары һәмин тарихи мүгавиләјә мүнасибәтләрини билдирмишләр. Онлар Шимали Азәрбајчанын Русија тәркибиндә игтисади инкишафа чәлб олунмасы, Азәрбајчан халгынын рус мәдәнијјәтинә, ингилаби демократик идејалара јијәләнмәси кими фајдалы чәһәтләрдән данышмышлар. Бунунла јанашы, халгымызын һагсыз олараг икијә бөлүнмәси, онлар арасында һеч бир әлагә јарадылмамасы вә буна һеч бир тәшәббүс көстәрилмәмәсини гејд етмишләр. Натигләр јенидәнгурма, ашкарлыг вә демократијанын бүтүн имканларындан истифадә етмәклә бу саһәдәки нөгсанларын арадан галдырылмасы Азәрбајчан халгынын ваһидлијинин горунмасы зәрурәтиндән кениш бәһс етмиш, конкрет әмәли тәклифләр вермишләр.

Митинг иштиракчылары Чәнуби Азәрбајчанла Шимали Азәрбајчан арасында мәдәни вә туризм әлагәләри јарадылмасы, Күлүстан сүлһ мүгавиләсинин мәтнинин республика мәтбуатында Азәрбајчан вә рус дилләриндә дәрч олунмасы, Азәрбајчан халгынын милли бирлик күнүнүн тәсбит едилмәси, Чәнуби Азәрбајчан һәјатына дair елми-тарихи әсәрләрин јазылыб чап олунмасы, Аразын о тајында јашамыш көркәмли хадимләрин адларынын Совет Азәрбајчанында, еләчә дә Бакы шәһәриндә әбәдиләшдирилмәси вә с. тәклифләр ирәли сүрмүшләр.

Кијаз АСЛАН.

ҮМУМИ МҮЗАКИРӘЈӘ

Әли Бајрамлы сакинләри 1990-чы иләдәк олан дөвр үчүн нәзәрдә тутулмуш лајиһәнин—шәһәр партија комитәсинин вә шәһәр халг депутатлары Советинин тәклиф етдикләри «Аилә вә сағламлыг» сосиал-игтисади програмы лајиһәсинин мүзакирәсинә фәал гошулмушлар.

XIX Үмумиттифаг партија конфрансынын гәрарлары илә әлагәдар олараг һазырланмыш програмда шәһәр әһалисинин сосиал-мәишәт шәраитинин, тибби хидмәтин, мүәссисәләрдә, тәшкилатларда, јашајыш массивләриндә санитарија-кикијена нормаларына вә гајдаларына әмәл едилмәсинә санитарија нәзарәтинин тә'сиринин јахшылашдырылмасы нәзәрдә тутулмушдур. Сағлам вә möһкәм аилә јарадылмасына, вәтәндашларын јени сосиалист ән'әнәләринин тәтбиг едилмәсинә, күтләви аилә идманы вә туризминин инкишафына көмәк көстәрән тәдбирләр мүәјјәнләшдирилмишдир. Мәсәлән, шәһәрдә сағламлығы мүһафизә, ана вә ушаг, кәнч аилә мәркәзләри, ихтисаслашдырылмыш ушаг хәстәханасы вә с. јаратмаг нәзәрдә тутулур.

«ШӘФГӘТ» ВӘ «ГАЈҒЫ» ФОНДУНА

Чари илин икинчи кварталында сәһијјә назирлијинин мүәссисәләри арасында кечирилмиш сосиализм јарышынын јекунларына көрә республиканын баш аптекләр идарәси мүкафатлы јерләрдән бирини тутмушдур. Әмәк коллективинин гәрары илә мүкафатын бир һиссәси «Шәфгәт» вә «Гајғы» чәмијјәтләринин фондларына көчүрүлмүшдүр. Нахчыван республика аптек идарәсинин вә елми әчзачылыг чәмијјәтинин коллективләри дә «Гајғы» чәмијјәтинин фондуна бөјүк мәбләғдә вәсаит көчүрмүшләр.

(Азәринформ).

ТӘЛӘБӘ ТӘДГИГАТЛАРЫ

Н. Нәриманов адына АТИ-дә тәләбә елминин инкишафына диггәт јетирилир. Кәнчләр тибб елминин мүхтәлиф саһәләри үзрә актуал тәдгигатлара чәлб олунмушдур. Бу ил институтда кечирилмиш ән јахшы тәләбә елми иши Үмумиттифаг мүсабигәсиндә ССРИ Али вә Орта Ихтисас Тәһсили Назирлијинин (индики Халг Тәһсили Комитәси) тә'сис етдији 12 медалын үчүнә институтумузун тәләбәләри лајиг көрүлмүшдүр. Онлар Е. Әлијевин вә И. Бәкировун «Панкреатодуоденал резексијадан сонра организмдә оксидләшмә-редуксија просесләринин позулмасы вә онларын коррексијасы үсуллары» вә Ј. Шакованын «Лаборатор һејванын експериментдә алкоголла зәһәрләнмәнин бир сыра органларын функсијасына, һүчејрә имунитетинә вә гида зүлалынын мәнимсәнилмә еффектлијинә тә'сири» елми ишләридир. Сон вахтлара гәдәр апарылмыш панкреатодуоденал резексијадан өлүм фаизи чох олмушдур. Биринчи ишдән әсас мәгсәд апарылмыш чәррaһијјә әмәлијјатындан сонра өлүм фаизини азалтмагдыр. Икинчи ишин мәгсәди исә спиртли ичкиләрин организмә тә'сири, төрәтдији ағырлашмаларын бир даһа тәчрүбәдә сүбут едилмәсидир.

Институтумузун патоложи физиолокија кафедрасында һәр ил хејли експериментләр апарылыр. Кечән ил һәмин кафедранын хәтти илә апарылан 33 елми тәдгигат ишиндән 5-и Үмумиттифаг, 4-ү республика конфрансларына тәгдим олунмушдур.

Тәләбәләрдән Е. Әлијевин «Үрәјин хроники неврозу заманы АПУД (АРИД) һүчејрәләр експериментдә» вә З. Рзајевин «Нормал вә сенсибилизасија олунмуш һејванларда литиум-хлоридин лимфа чәрәјанына тә'сири», Р. Меһмановани «Мис вә магнезиумун үрәјин експериментал инфарктында патокенетик вә профилактик әһәмијјәти» адлы елми тәдгигат ишләри дә үмидвериҹидир.

Зејнал ЗҮЛФИЈЕВ,
Н. Нәриманов адына Азәрбајчан Дөвләт Тибб Институтунун тәләбәси.

Сосиалист әдаләт принсипи доғрудан да мөвчуд имиш. Хәбәр вердијимиз кими, шәһәримиздә мәшһур олан мүлкләрдән бири ушаг евләринин кичик сакинләринә верилмишдир. Бир гәдәр әввәл бурада республика рәһбәрләринин аиләләри јашајырды. Инди исә ушаг сағламлыг мәркәзидир.

Һазырда бурада 60 ушаг јашајыр вә мүаличә олунур. Јахын кәләчәкдә бу мәркәздә күндә 500 ушаг мүајинә вә мүаличәдән кечә биләчәкдир.

Шәкилләрдә: јемәкханада; һәкимин гәбулунда.

Азәринформун фотохроникасы.

БЕЈНӘЛХАЛГ МӨВЗУДА СӨҺБӘТ

АБШ: 41-чи ПРЕЗИДЕНТ КИМ ОЛАЧАГ?

Америка Бирләшмиш Штатларында 41-чи президент креслосуна саһиб олмаг уғрунда кечирилән сечки кампанијасынын баша чатмасына лап аз галыр. Бу курултулу, баш кичәлдән һадисәни изләјәнләри истәр-истәмәз кимин президент олачағы дүшүндүрүр: сечки марафонунун ағыр сынағына таб кәтирән, символу фил олан республикачылар партијасынын намизәди, витсе-президент Чорч Буш, јохса символу узунгулаг олан демократлар партијасынын намизәди, Массачусетс штатынын губернатору Мајкл Дукакис? Бир сөзлә, «кимкими» мүбаризәси кедир.

Гануна көрә ким АБШ президенти ола биләр? Америка Бирләшмиш Штатлары конститусијасынын 2-чи маддәсинин 1-чи бөлмәсиндә көстәрилир ки, өлкә әразисиндә доғулан, 14 ил бурада јашајан вә 35-дән аз јашы олмајан Бирләшмиш Штатлар вәтәндашы АБШ президенти сечилә биләр. 1951-чи илдә конститусијада едилән 22-чи дүзәлишә көрә, президент ики дәфәдән артыг (һәр дәфә дә 4 ил мүддәтинә) һәмин вәзифәјә сечилә билмәз.

Президентин кениш һүгуглары вар. О, ордуја вә донанмаја рәһбәрлик едир, һөкумәтә башчылыг едир.

Бәс президент сечкиләри нечә кечирилир? Бәри баштан дејәк ки, бу хејли мүрәккәб просесдир вә онун бүтүн чәһәтләрини бир гәзет мәгаләсиндә әһатә етмәк чәтиндир. Она көрә дә бә'зи үмуми мәсәләләрә диггәт јетирәк. Сечки кампанијасы ики әсас мәрһәләјә—илкин сечкиләрә (прајмериз — партијаларын милли гурултајлары) вә гурултајлардан сечки вахтына гәдәрки мәрһәләләрә бөлүнүр.

Рәсми сурәтдә президент сечилмәкдән өтрү намизәдә сечичиләрин әксәријјәти сәс вермәлидир. Әкәр намизәдләрдән һеч бири сечичиләрин сәс чохлуғуну газана билмирсә, өлкә конститусијасында 1804-чү илдә едилән 12-чи дүзәлишә мүвафиг олараг кәләчәк президент мәсәләси нүмајәндәләр палатасынын мүзакирәсинә верилир. О, сечичиләрин ән чох сәсини алмыш үч намизәддән бирини президент сечир. Бу сечкиләрдә һәр штатын бир сәси вар вә президент сечилмәк үчүн ади чохлуг лазымдыр.

1976-чы илдә президент сечкиләри һаггында гәбул олунмуш гануна көрә президент олмаг истәјәнә һеч кәс, һәтта милјардчы да 1.000 доллардан артыг пул верә билмәз. Президентлијә намизәд олан шәхс 20 штатда өз тәрәфдарларындан 100 мин доллар топламалыдыр. Бундан сонра она дөвләт бүдчәсиндән мүвафиг вәсаит ајрылыр. Һәр һансы тәшкилат намизәдләрә јардым етмәк истәјирсә, о, «Сијаси фәалијјәт комитәси» јарадыр. Бу комитәнин 5 мин доллардан артыг пул вермәк һүгугу јохдур. Белә ганун милјончу вә милјардчыларын даһа кениш әл-гол ачмасына мане олур. Лакин гејд едәк ки, бу ганун чох вахт позулур.

Президент сечкиләринин кечирмәк үчүн ичтиман малијјә фонду јарадылыр. Фонд дөвләт хәзинәсинә әһалинин вердији веркиләрин мүәјјән һиссәсиндән јарадылдығы үчүн белә адланыр. 41-чи президент креслосу уғрунда мүбаризәдә Буш вә Дукакисә верилән федерал јардымын һәчми тәгрибән 27,6 милјон доллардыр. Гејд едәк ки, бу мәбләғ президент сечкиләринин һамысына аид дејил, өлкәдәки инфилјасијанын сәвијјәсиндән асылы олараг дәјишилә биләр.

Президент олмаг истәјән шәхс мә'нәви чәһәтдән тәмиз, аиләси мөһкәм олмалыдыр вә она сых бағланмалыдыр. Президентлијә өз намизәдлијини ирәли сүрмүш кечмиш демократ сенатор Г. Хартын 41-чи президент креслосу уғрунда мүбаризәни дајандырмасына сәбәб дә еlә белә ишләрдәки нөгсанлары олду.

Бирләшмиш Штатларда кечирилән рә'ј сорғулары көстәрир ки, сечичиләр лидерлијә габилијјәти чатан, өлкәјә ағыллы вә мөһкәм рәһбәрлик етмәк бачарығы олан намизәдә сәс верирләр.

Бәс президентлијә намизәд олан Чорч Буш вә Мајкл Дукакис кимләрдир?

Ч. Буш 1924-чү илдә варлы аиләдә анадан олуб. Јел университетини битириб. Икинчи дүнја мүһарибәси заманы тәјјарәчи олуб. Конгресмен, республикачылар партијасы милли комитәсинин сәдри ишләјиб. Чиндә Бирләшмиш Штатларын сәфири, Мәркәзи Кәшфијјат Идарәсинин директору олуб. Буш республикачыларын кениш көмәјиндән истифадә едир. Нәзәрә алмаг лазымдыр ки, витсе-президент ишләјән шәхсин мөвгеји сечкиләрдә һәмишә әлверишли олур. Ону тәкчә партијадан һакимијјәтдә оланлар дејил, ејни заманда һакимијјәтә тәсадүфи адамларын дүшмәсиндән горхан сечичиләр дә мүдафиә едирләр. Ичмалчыларын фикринчә, Бушун нөгсанлары да вар. О, телевизијада инандырычы чыхыш едә билмир. Иранкејт һадисәси онун башы үстдән «асылыб» вә нәһајәт, Бушун мүгәддәраты индики һөкумәтин сечкиләрә гәдәрки уғурлары ва уғурсузлугларындан да асылыдыр.

М. Дукакис 1933-чү илдә Бостонда јунан мәншәли аиләдә анадан олуб. Онун атасы Бирләшмиш Штатларда гара фәһләликдән јүксәк маашлы һәкимә гәдәр јүксәлиб. Дукакис Һарвардда һүгуг тәһсили алыб. Онун сијаси фәалијјәти тәләбәлик илләриндә башлајыб. Дукакис 70-чи илләрин әввәлләриндә шимал-шәрг штатларында демократларын парлајан улдузу кими гијмәтләндирилирди. 1974-чү илдә о, Массачусетс штатынын губернатору сечилир. 1978-чи ил сечкиләриндә исә удузур. Лакин 1982-чи илдә јенидән бу вәзифәјә сечилир. Дукакисин күчлү тәрәфи онун платформасынын јеткинлијиндә дејил, кампанијаны апармаг габилијјәтинин јүксәк олмасындадыр. О, әсасән шимал-шәрг штатлары бизнесменләриндән күлли мигдарда вәсаит алыб вә онларын е'тимадыны газаныб. Бир сыра мүәллифләр јазырлар ки, Дукакис һәм дә јунан, ермәни вә јәһуди фондларындан вәсаит алыр. Иддиачы јәһуди фондуна арвады васитәсилә бағлыдыр. Онун арвады јәһудидир.

Американлылар бу иддиачылара нечә гијмәт верирләр?

Бир сыра сијаси ичмалчыларын фикринчә, американлылар бу ики иддиачыдан һансына сәс верәчәкләрини һәлә гәти мүәјјәнләшдирмәјибләр. Өлкә вәтәндашлары онлары танынмыш шәхсијјәт һесаб едирләр. Лакин бу иддиачылар Ф. Рузвелтдән сонра өлкәнин ән мәшһур президенти сајылан Р. Рејганын көлкәсиндә галырлар. Онларын Рејгандан сонра көрәчәкләри ишләр «көзә көрүнмәкдән өтрү» кәрәк даһа санбаллы олсун. Бир чох американлынын фикринчә, һәр ики иддиачынын имканы тәхминән бәрабәрдир. Амма АБШ елә өлкәдир ки, бурада һәр шеј тез-тез дәјишир, мүсбәт олан бир анын ичиндә мәнфијә чеврилир вә ја әксинә.

Бәли, Америка Бирләшмиш Штатларында президент сечкиләри мүрәккәб просесдир. Она көрә дә бу ики иддиачыдан һансынын президент олачағыны габагчадан сөјләмәк чәтиндир. Бу, Бирләшмиш Штатларын, онун халгынын дахили ишидир. Амма биз арзу едирик ки, Буш вә ја Дукакисин һансынын галиб кәләчәјиндән асылы олмајараг, јени президент дүнјадакы шәраитә реал көзлә бахсын, әмәли аддымлары илә кәркинлијин зәифләдилмәсинә, халглар арасында әмәкдашлыға өз төһфәсини версин. Бунун үчүн исә кәлән нојабрын 8-ни көзләјәк...

Муса ГАСЫМОВ.

БАКЫХАНОВ КЕНЕРАЛ ИМИШ

АББАСГУЛУ аға Бакыханов кенерал олмушдурму? Бу суал чохларыны дүшүндүрүр. «Азәрбајчан ҝәнчләри»ндә «Кенерал Бакыхановлар» адлы мәгаләмдән сонра бу суалла мәнә тез-тез мүрачиәт едирләр. Вахтилә бир тәдгигатчы архив материалларында раст кәлдији «Кенерал А. Бакыханову» Аббасгулу аға билиб вә бу барәдә мәтбуатда чыхыш етмишди. Сонралар мә'лум олду ки, һәмин кенерал Гүдсинин гардашы Абдулла аға Бакыхановдур. Һәр икисинин адынын баш һәрфи «А» илә башладығына көрә тәдгигатчы сәһв салмышдыр. Амма Бакыхановлар нәслинин нүмајәндәси Мәммәдрза Бакыханов ата-бабаларынын сөһбәтләринә истинад едәрәк инадла дејирди ки, Аббасгулу аға да кенерал олуб. Әлдә һеч бир сәнәд олмадығына вә ингилабдан әввәлки әдәбијјатларда бу барәдә һәләлик јазылы мәнбә тапылмадығына көрә инанмаг чәтин иди.

Лап бу јахынларда азәрбајчанлы кенераллар һаггында ахтарыш апараркән Азәрбајчан Дөвләт Тарих Музејинин китабханасындан мүталиә үчүн бир китаб алдым: Арнолд Зиссерман, «Ијирми беш ил Гафгазда». Сағ олсунлар ки, китабханачы гызлар бу гијмәтли китабы мәнә надир фонддан вердиләр. Бир әсрдән чох рәфләрдә галан бу китабын чилдләринин вәрәгләри аз'гала бир-биринә јапышмышды.

Китабын адындан көрүндүјү кими, мүәллиф дүз ијирми беш ил—1842-чи илдән 1867-чи илә кими Гафгазда һәрби хидмәтдә олуб. А. Зиссерманын беш чилдлик монументал әсәри 1879-чу илдә Санкт-Петербургда нәфис тәртибатла чап едилиб. Китабын икинчи чилдинин әлли үчүнчү сәһифәсиндә мараглы бир факта раст кәлдим. Мүәллиф јазыр: «Күлүллү һадисәси барәдә бир әскәр маһнысы да варды ки, нәгәраты һәлә дә мәним јадымдадыр: «ај лүлү, ај лүлү, әлә кечди Күлүллү, кенерал Аббасгулу итирди бир чүт туфли» вә и. а. Сонра мүәллиф мө'тәризәдә јазыр: «Кенерал-мајор Аббасгулу аға Бакыханов; рус рәислији тәрәфиндән Губа аристократы мәнсәбинә јүксәлмишдир. О, Русијаја тамамилә сәдагәтли олмушдур. Аргутинскинин бөјүк истәклиси иди вә һәмишә дә дәстә сувариләринә рәис тә'јин едилирди. Чүнки, сувариләр әксәријјәтлә, мүстәсна һалларда исә аз гала бүтүнлүклә јерли милисләрдән ибарәт олурду, јалныз бир нечә јүз Дон казакы әлавә едилирди. О, јахшы адам иди».

Мән бурада там ијирми беш ил Әлаһиддә Гафгаз Ордусунда хидмәтдә олмуш, һәрби јүрүшләрдә мүвәффәгијјәтлә иштирак етмиш Аббасгулу аға Бакыхановун «Һәрби хидмәт китабчасы» илә охучулары таныш етмәк истәјирәм.

Мә'лумдур ки, А. А. Бакыханов Гафгазын баш һакими, кенерал А. П. Јермоловун тәшәббүсү илә Тифлисә гуллуға дә'вәт олунмушду. 1819-чу ил декабрын 20-дә Баш гәраркаһын дәфтәрханасында Шәрг дилләри мүтәрчими кими хидмәтә башлајан Бакыханова доггуз ај тамам олар-олмаз—сентјабрын 4-дә прапоршик һәрби рүтбәси верилир. Там алты ил сонра поручик рүтбәсинә лајиг көрүлүр.

1825-чи ил март ајынын 28-дә кенерал-фелдмаршал И. Ф. Паскевич Әлаһиддә Гафгаз корпусунун команданы тә'јин олундугдан сонра А. Бакыхановун һәрби рүтбәси сүр'әтлә артмаға башлајыр. Аббасгулу аға Бакыханов һәмин ил штабс-капитан, он ај сонра капитан, сәккиз ај сонра мајор, 1832-чи ил мартын доггузунда подполковник, 1842-чи илдә полковник рүтбәсинә лајиг көрүлүр.

Аббасгулу аға Бакыхановун «Һәрби хидмәт китабчасы» бурада гуртарыр.

ЛАКИН охучунун јүз ијирми ил бундан әввәл Гафгазы гарыш-гарыш кәзәрәк, китаб јазмыш подполковник А. Зиссермана инанмаға да һаггы вар. Она көрә ки, Зиссерман һәрбичи иди. О, һәрби рүтбәләри сәһв сала билмәзди.

Филолокија елмләри доктору, профессор Камран Мәммәдов «Азәрбајчан јазычыларынын һәјатындан дәгигәләр» китабында јазыр ки, А. Бакыханов Мәккәјә кедәркән мәһәррәм ајы имиш. Мәккәјә бөјүк тәнтәнә, дәбдәбә илә кедәнләрдән бири дә Иран вәлиәһди имиш. Ашура күнүнү онлар Мәккәнин бир күнлүк мәсафәсиндә гаршылашырлар. Вәлиәһд өз чадырынын өнүндә ири һәрфләрлә јаздырыб вурдурубмуш:

Бу сәрбазү әсас шаһзадә,
Олајды каш о дәмдә
Кәрбәладә!

Аббасгулу аға чадырын јанындан кечәркән јазыја көзү саташыр, охујур вә алтында јазыр:

Бусати-чәнк олан саәт гачарды,
Гојарды сәрвәри-дини арадә!

Буну вәлиәһдә хәбәр верирләр. Аббасгулу ағаны тутуб вәлиәһдин чадырына апарырлар. Гәзәбләнмиш вәлиәһд Аббасгулу ағанын гәтлинә фәрман верир. Аббасгулу аға намаз гылмаг арзусу илә вәлиәһддән хаһиш едир ки, бир нечә дәгигәлијә өз чадырына кетмәјә она ичазә версин. Намаз сөзүнү ешидән вәлиәһд она ичазә верир. Аббасгулу аға өз чадырына кәлиб, кенерал палтарыны кејир вә вәлиәһдин чадырына јолланыр. Бакыханову чар кенералы палтарында көрән вәлиәһд өзүнү итирир. Аббасгулу ағанын ајагларына дөшәнир:

— Гурбан олум, аға, күнаһымдан кеч!

Бакыханов ону ајаға галдырыр:

— Мән сәнин күнаһындан кечирәм. Амма ағылла иш көрмәји унутмајын, һәр шејдән тез гәзәбнак олмајын. Бәлкә мән кенерал јох, ади адамам. Ушагларымы јетим, көзүјашлы гојмағы өзүнүзә нечә рәва билирдиниз?!

Бу, Аббасгулу аға Бакыхановун кенерал олмасыны Зиссермандан јүз ил сонра тәсдиг едән икинчи фактдыр вә онун ашкара чыхарылмасы XIX әср әдәбијјатымызы усталыгла тәдгиг едән ағсаггал профессорумуз Камран Мәммәдовун хидмәтидир.

Енсиклопедик билијә малик олан Аббасгулу аға Бакыханов өтән әсрин әввәлләриндә Гафгазда јашајан габагчыл зијалыларла јахын дост олмушдур. А. С. Грибоједов, В. К. Күхелбекер, Н. Н. Муравјов, С. А. Санковски Шәрг дилләринин, Шәрг тарихинин биличиси кими «мараглы полковник» Аббасгулу ағадан фәхрлә сөһбәт ачырлар.

Ону да хатырладаг ки, Бакыханов ордудакы ијирми беш иллик нүмунәви хидмәтиндә империјанын ән јахшы једди орден вә медалы илә тәлтиф олунуб. Мүгәддәс Анна орденинин икинчи (ики дәфә) вә үчүнчү дәрәчәси илә, 3-чү дәрәчәли Станислав ордени илә, мүгәддәс Владимир орденинин дөрдүнчү дәрәчәси илә вә 1829-чу илдә Иран һөкумәтинин ән јүксәк «Шире-Хоршид» ордени илә мүкафатландырылмышдыр.

АББАСГУЛУ аға Бакыханов 1835-чи илдә һәрби гуллугдан исте'фаја чыхыб Губадакы доғма кәнди Амсарда елми вә бәдии јарадычылығы илә мәшғул олур. Алты ил сонра Ј. А. Головинин хаһиши илә јенидән һәгиги һәрби хидмәтә чағырылыр. 1845-чи илдә исә Мәккә сәфәринә јола дүшүр.

А. А. Бакыханов Мәккә сәфәринә јола дүшмәздән әввәл чарын гәбулунда олуб. Тәдгигатчылар Ф. Гасымзадә, К. Мәммәдов, Ә. Әһмәдов вә мүхтәлиф архив сәнәдләри дә сүбут едир ки, Аббасгулу аға Бакыхановун һәрбдән тәрхис олунмасы һаггында әризәсинә шәхсән император I Николајын өзү бахыб. Император она өмүрлүк мааш верилмәсинә вә лазым кәләрсә, јенидән һәрби гуллуға кери чағырылмаг шәрти илә һәләлик мә'зунијјәтә чыхмасына сәрәнчам вермишдир.

Аббасгулу аға Бакыханов Петербургда оларкән Дөвләт Шурасында баш катиб көмәкчиси кими мәс'ул вәзифәдә ишләјән Николај Иванович Павлишшевлә достлашмышды. Варшавада исә фелдмаршал граф Паскевичин шәхси гонағы олмушду. Јенә Петербургда Пушкинләр аиләсинин севимли гонағы иди... Бир сөзлә, Бакыханов һара сәфәрә кедирдисә, ону јүксәк мәдәнијјәтинә, енсиклопедик билијинә көрә али чәмијјәтләрдә чох һөрмәтлә гаршылајырдылар.

Елдә, обада ағыз-ағыз кәзән бир әһвалат да сүбут едир ки, Аббасгулу ағаны император шәхсән өзү таныјыб.

...Бакыханов Петербургда оланда император I Николајын гонаглыг мәчлисинә дә'вәт олунур. Чара вә арвадына чатдырырлар ки, Гафгаздан кәлән гонағын өмрүндә дилинә ички дәјмәјиб. Императорун арвады чох гүррәли һалда сөјләјир ки, мән Аббасгулу ағаја илк дәфә шәраб ичирдәрәм. О, бир гәдәһ шәрабы гызыл подноса гојуб, өзү кәтириб Бакыханова тәгдим едир. Падшаһын арвадынын шәраб тәгдим етмәси гонаг үчүн ән јүксәк һөрмәт сајылырмыш. Аббасгулу аға ајаға галхыб подносдан гәдәһи көтүрүр вә үзүнү император I Николаја тутараг дејир:

— Еј мәним һөрмәтли һөкмдарым, сиз дејирсиниз бу шәрабы ичин, аллаһым дејир ичмә. Һансынызын сөзүнә бахым?

Чох диндар олан чар биринчи Николај бир анын ичиндә:

— Әлбәттә, аллаһын!—сөјләјир.

Падшаһ арвады пешман һалда гајыдыб јериндә отурур.

Јухары даирәләрдә халгыны мүдафиә етмәкдән, хүсусилә 1830-чу ил Губа үсјанындан Аббасгулу аға Бакыхановун башы чох ағрылар чәкди. Гардашы Чәфәргулу аға вәзифәдән чыхарылыб Бакыја сүркүн олунду, гајны Әлипаша аға Губа комендантынын чәсуслары тәрәфиндән өлдүрүлдү. Үсјанчылар күтләви һәбс олунду. Һәмин илләрдә Әлаһиддә Гафгаз Ордусунун баш команданы барон Г. В. Розенин фитвасы илә Бакыхановун «гол-габырғасы» сындырылды. 1837-чи илин октјабрында үсјан иштиракчыларыны истинтаг етмәк үчүн граф Василчиков Губаја е'зам олунду.

Барон Розен Петербурга көндәрдији тамамилә мәхфи мәктубунда јазырды: «Бакыхановлар аиләсини Русија һөкумәтинә гаршы хаинликдә тәгсирләндирмәк үчүн әлимиздә һеч бир сүбут јохдур, амма нәинки Бакыхановлар, һәтта һәр һансы бир мүсәлман һаггында гәти демәк олмаз ки, сәмими гәлбдән бизә бағлыдыр. Ким гәти дејә биләр ки, һәмин бу аилә башга бир шәраитдә дүшмәнләрә гошулуб әлејһимизә чалышмајачаг?..».

Губа үсјанында Бакыхановлар аиләсини вә шәхсән Аббасгулу ағаны күнаһландырырдылар. Она көрә дә «Губа сакини, подполковник Аббасгулу аға бә'зи изаһатлар» үчүн. Зати-алиләр (барон Розен—Ш. Н.) тәрәфиндән Тифлисә чағырылмышды.

А. А. Бакыханову Губадан, халгдан белә узаглашдырдылар. Аббасгулу аға да бүтүн бу ағры-ачылары унутмаг үчүн досту граф фелдмаршал Паскевичин јанына, Варшаваја сәфәр етди. 1834-чү илдә исә узун мүддәтли мә'зунијјәт көтүрүб Гафгаза гајытды. Вәзифәнин пучлуғуна, «һәр јүксәк мәдәни чәмијјәтин сахталығына» вә мүгәвва кими кәзән фраклы мә'мурларын бош-бош данышыгларына, ағласығмаз вә'дләринә нифрәт едәрәк јазырды: «Бир чох гәрибә ишләр вә сајсыз тәәччүблү әсәрләр көрдүм. Һәр бир өлкәдә, һәр бир ишдән билик вә тәчрүбәми артырдым. Кет-кедә чәһаләтим азалды. Јаваш-јаваш хәјалат вә тәсәввүратымын пучлуғу ајдынлашды вә көрдүм ки, дүнјанын јүксәк мәнсәбләри чох алчагдыр вә бизим әзиз сајдығымыз тәдбирләр бир сәрхошун ағыл сынамасына бәнзәр; чүнки мал вә дөвләт һәр һалда пуч олачаг, ихтијар вә игтидар әлдән кедәчәкдир... Шәхси ләјагәт олмадан, нәсәб вә сүлалә шәрафәти гүрбәтдә намә'лум, Вәтәндә исә мәзәммәтә мә'руздур. Бунлары тәкјә етмәк мә'насыздыр, е'тибар едиләчәк вә архаланачаг бир дөвләт варса, о да һәр һалда елм вә әдәбдән ибарәтдир».

Шәмистан НӘЗИРЛИ.

Исмајыл Исмајылов. «Мәчнун» портрети.

КӘНЧ РӘССАМЫН ЈАРАДЫЧЫЛЫГ Е'МАЛАТХАНАСЫНДА

КӨЗӘЛЛИК ДУЈҒУСУ ИЛӘ

Биз онун шакирдләри идик. Мүһазирәләрини марагла динләјирдик. Дүнјанын мәшһур рәнккарлары, онларын әсәрләри һагда елә шөвглә, елә һәвәслә данышырды ки, өзүмүзү унудурдуг. Дејирди ки, инчәсәнәт инсанпәрвәрлик идејаларындан гидаланмалы, чәмијјәти өз шүурлу әмәји илә ирәли апаран, һәјаты көзәлләшдирән инсанлара хидмәт етмәлидир. Инсан зәкасы, инсан гүдрәти, инсан көзәллији—реалист сәнәтин мәзмунуну вә бәдии формасыны мәһз бу кејфијјәтләр тәшкил етмәлидир.

Биз онун исте'дадлы рәссам олдуғуну да ешитмишдик. Јарадычылыг е'малатханасында олмаг, әсәрләринә бахмаг истәјирдик.

Бир дәфә марағымызы кизләдә билмәјиб сорушдуг:

—Мүәллим, әсәрләринизә бахмаг олармы?

—Кәлин,—деди.

О вахтдан хејли кечиб. Сәнәт мүәллимим Исмајыл Исмајыловун јарадычылыг е'малатханасындајам. Нәзәрими сәркидә көрдүјүм бир табло чәлб едир. Даһи Фүзули јарадычылығынын мотивләри әсасында ишләдији «Мәчнунун портрети» бу илин пајыз сәркисиндә нүмајиш етдирилиб. Әсәрдә мүәллифи ашигин көзләрә гонмуш кәдәрини, үрәјә чөкмүш ағрысыны инчә штрихләрлә, уғурлу деталларла верә билиб. «Өтән күнләр», «Сон бүлбүлләр», «Бу дүнјанын гонаглары» таблолары сәнәткар интеллектиндән хәбәр верир. Бу әсәрләр психоложи тоналлығы, предметә, деталлара мүхтәлиф ракурслардан бахылмасы, һисс-емосионал тә'сири күчү илә сечилир.

И. Исмајылов илк әсәрләриндән башлајараг әсасән лирик-психоложи мөвзуларда өз фырчасыны сынагдан кечириб. «Интизар», «Көзләмә» таблоларында мүасирләримизин мә'нәви-әхлаги дүнјасы, инсани дујғуларын әзәли сафлығы долғун ифадәсини тапыб. Кәнч рәссам өз јарадычылығында һәмишә инсанын үлви, нәчиб әмәлләрини, гуруб-јаратмаг әзмини, сүлһү горумаг һәјәчанларыны тәсвир вә тәрәннүм етмәјә чалышыр. «45-чи илин баһары» таблосунда мүәллиф јер үзүнүн адамларыны мүһарибәдән, шәрдән әл чәкмәјә чағырыр. Әскәрин мүһарибәдән сонракы овгаты, һисс вә дүшүнчәләри, образын психоложи тәһлилиндә дујулан илкин тәәссүрат, үрәјә, дујғулара һаким кәсилмиш сүлһ, әмин-аманлыг әһвал-руһијјәси тәбии, лаконик чизкиләрлә чанландырылыб.

И. Исмајылов сәнәт хадимләринә, онларын дахили дүнјасына да мүрачиәт едир. «Фүзули», «Сәттар Бәһлулзадәнин портрети», һәјатдан еркән кетмиш кәнч рәссам «Сон'ан Пиријевин портрети» әсәрләриндә рәссам фәрди талеләри, фәрди характерләри арашдырмаға чәһд көстәриб. Образларын психоложи дәринлији, ифадәлилији илә диггәти чәлб едән бу портрет-әсәрләрдә лирик јөнүмлү тәсвир үслубу ашкар һисс олунур. Јарадычылыгда һәјат мүшаһидәләринә әсасланан, гәлбинә вә јаддашына һәкк олунан, сәнәт идеалларыны әкс етдирән мөвзуларда чәкмәјә чалышан рәссам јени әсәрләр үзәриндә ишләјир. Бу әсәрләр көстәрир ки, һәјат һәгигәтләрини көрүб дујмаг, гијмәтләндирмәк сәриштәси олан кәнч рәссамын сәнәти мөһкәм өзүл үзәриндә бој атыр.

Шәлалә ӘЛИЈЕВА.

ИСТЕ'ДАДЛАР ТАПЫЛДЫ. БӘС, СОНРА?..

Хәбәр вердијимиз кими, октјабр ајынын ахырларында В. И. Ленин адына сарајда «Исте'дадлар ахтарырыг» республика концерт-мүсабигәси кечирилмишдир. Онун шәртләри, һазырланмасы вә кедишаты барәдә гәзетимизин 25 октјабр тарихли нөмрәсиндә әтрафлы мә'лумат вермишдик. Нојабр ајынын 1-дә исә јекун концерти олмушдур. Бу мүнасибәтлә мүхбиримиз концертин гурулушчу-режиссору Чаһанкир АСЛАНОҒЛУ илә көрүшүб сөһбәт етмишдир. Һәмин сөһбәти сизә тәгдим едирик.

—Чаһанкир мүәллим, әввәлчә охучуларымыза јекун концертинин кедиши һаггында мә'лумат вермәјинизи хаһиш едирик.

—Ачығы, чәтинлик чәкирәм. О чүр көзәл тәдбири јалныз көрмәк лазым иди. Сөзлә ифадә етмәјә кәлдикдә исә... Әввәла, ону гејд едим ки, һәмин күн В. И. Ленин адына сарај ағзынадәк долу иди. Өзү дә нә гәдәр «ачыначаглы» олса да, концертә билет тапмајанларын сајы тапанларын сајындан гат-гат чох иди. Концерт једди ансамблын бирҝә ифа етдији «Һејраты» илә башланды. Елә илк дәгигәләрдән алгыш, тәбрик, күл-чичәк... Сонра сәһнәјә ајры-ајры солистләр чыхдылар. Һәрәси бир маһны ифа етди. Севиндиричи һал иди ки, онларын 90 фаиздән чоху халг маһнылары иди. Бир сөзлә, мүсабигә Азәрбајчан халг мусигисинин әсл бајрамына чеврилмишди.

—Адәтән, мүсабигәдә галибләр олур, лауреатлар олур...

—Бу о заман олур ки, мүсабигәдә иштирак едәнләрин бачарығына мүнсифләр һеј'әти гијмәт верир. Бу дәфә исә мүнсифләр һеј'әти тамашачылар иди. Лауреатлыға кәлдикдә исә... Јекун концертиндә иштирак едәнләрин һамысына В. И. Ленин адына сарајын Фәхри фәрманлары верилди. Илк дәфә сәһнәјә чыхан гејри-профессионал мүғәнни үчүн бу, кичик мүкафат дејил.

—Бир даһа хатырлатмаг јеринә дүшәр: јекун концертинә бурахылан ифачылар һансы шәртләр үзрә сечилмишләр?

—Ајын 25-дә, 26-да вә 27-дә концертләрә кәлән һәр тамашачыја хүсуси програм тәгдим олунмушду. Тамашачылар һәр бир ифачынын адынын гаршысында бир балдан беш бала гәдәр гијмәт јазмалы идиләр. Концертдән сонра програмлары диггәтлә јохладыг. Ән чох бал топлајан, ән чох «5» алан ифачыны јекун концертинә дә'вәт етдик. Беләликлә, 73 ифачы вә 13 ансамбл арасындан 23 ифачы вә 7 ансамбл сечилди.

—Чаһанкир мүәллим, белә бир сөз вар ки, ел көзү—тәрәзидир. Шүбһә етмирик ки, тамашачылар тәрәфиндән сечилән—јекун концертиндә иштирак едән ифачыларын һамысы үмидверичидир. Амма һәр һалда, јахшыларын ичәрисиндә дә ән јахшылары олур. Тәчрүбәли сәнәтшүнас вә режиссор кими кимләрин адларыны хүсуси гејд едәрдиниз?

—Ансамблларын һамысыны: Азәрбајчан ССР әмәкдар артисти Ислам Рзајевин рәһбәрлик етдији инструментал ансамбл, әмәкдар артист Зија Бағыровун рәһбәрлик етдији фолклор ансамблы, һабелә Пәрваз Шәкәровун «Далғалар», Антиг Сејидовун «Пиргулу», Бәхтијар Нурмәммәдовун «Маһур», Чејһун Һачыбәјовун «Күнел» инструментал ансамбллары вә Аббасгулу Нәчәфовун рәһбәрлик етдији «Мејхана» фолклор ансамблы. Сонунчусу үзәриндә бир гәдәр әтрафлы дајанмаг истәјирәм. Индијәдәк, нәдәнсә, мејхана гадаған едилмиш жанр олуб. Әслинә галанда исә мејхана бизим дәдә-бабаларымызын ән чох хошладығы фолклор нүмунәләриндән биридир. Елә даһи Үзејир бәјин әсәрләриндә белә мејхана үнсүрләри вар. Мәсәлән, «Короғлу» операсында тәлхәјин маһнысы мејхана дејилми?! Өзү дә сон заманлар бу жанр гадаған едилдијиндән бајағылашырды, итиб батырды... Јахшы ки, вахтында үстүнә дүшдүк. Јенichә јарадылмыш «Мејхана» фолклор ансамблы пис тә'сир бағышламыр. Үмидверәндир. Онун солисти Низами Рәмзинин мәһарәтинә исә сөз ола билмәз. Тәсадүфи дејил ки, Низами мүсабигә заманы ән чох бал топлајан, јекун концерти заманы исә ән чох алгышларла гаршыланан ифачылардан бири олду. Демәли, халг мејхананы севир. Одур ки, кәләчәкдә бу ансамблы бөјүтмәк, мејхана дејәнләрин сајыны чохалтмаг, бәдаһәтән дејишмә апармағы бачаранлары тапыб үзә чыхартмаг лазымдыр.

Ифачылар арасындан исә кимләри гејд едәрдим?—Муса Манафову, Меһрибан Сүлејманову, Гасым Әлијеви, Фәридә Малхазованы, Чимназ Ашурованы, Сәјјад Әлијеви, Нүшабә Һачыјеваны, Әличан Салманову, Зијафәт Әсәдованы, Не'мәт Әһмәдову вә башгаларыны. Галанлары гој мәндән инчимәсинләр; охучулары јормамаг үчүн адларыны бир-бир чәкмәмәјим о демәк дејил ки, пис охујублар...

—Бир гәдәр дә пәрдә архасына баш чәкәк...

—Мәмнунијјәтлә. Концерт-мүсабигәнин мусиги рәһбәри Ислам Рзајев, режиссорлары Чинкиз Талыбов вә Пәрвиз Чаһанкиров, сәс режиссору Азәд Заһидов, мусиги редактору Сәдагәт Чәфәровадыр. Гурулушчу-режиссор исә мәнәм—Чаһанкир Асланоғлу.

—Јәгин ки, чәтинликсиз дә кечинмәмисиниз.

—Әлбәттә. Әввәла, үч ил иди ки, белә бир тәдбир кечирилмирди. Бир гәдәр «јадырғамышдыг». Икинчиси, бајаг гејд етдијим кими, иштиракчыларын 99 фаизи илк дәфә иди ки, бөјүк сәһнәјә чыхырдылар. Әксәријјәти фабрик-завод фәһләләри вә али мәктәб тәләбәләри иди. Бир јандан тәчрүбәсизлик чәтинлик төрәдирди, бир јандан да истеһсалат, дәрс. Һәтта бә'зән бир мүғәннинин мәшгә кәлмәјинә ичазә алмаг үчүн бир нечә јерә зәнк вурмалы олурдуг: завод директорлуғуна, институт ректорлуғуна. Елә вахтлар да олурду ки, ифачылар рајонлардан дә'вәт едилән концертләрә вахтында кәлә билмирдиләр. Мәсәлән, Масаллыдан бир оғлан ајын 25-дә чыхыш етмәли иди. Ады артыг програма салынмышды. Бакыја исә өзүнү бир күн сонра јетирә билди. Иддиа едирди ки, әввәлки програмдан адыны позсунлар, јенисинә салсынлар. Тәбии ки, бу, мүмкүн дејилди. Нә исә, беләләри өзләриндән күссүнләр...

Севинчли «чәтинликләримиз» дә олуб. Бир мисал. Јанымыза Таһир Гулијев адлы бир кәнч кәлмишди. Сәси јахшы иди. Амма бир аз утанчаглығы вар иди. Ону динләјән кими мәндә гәрибә бир мүгајисә мејдана кәлди: сәси дә, һәтта заһири көркәми дә мәшһур «Ајрылыг» маһнысыны охујан һамбурглу һәмјерлимиз Јагуб Зуруфчуну хатырладырды. Буну онун өзүнә дедим. Чијинләрини чәкди ки, бәс «Ајрылыг» маһнысы билмир. Мараг мәни динч бурахмады. Һәмин маһныны магнитофон лентинә көчүрүб Таһирә вердим. Бирликдә мәшг етдик. Билирсинизми, нечә алынды?! Јекун концертиндә ән чох бал топлајанлардан бири олду. Муса Манафовун ифасында «Шушанын дағлары», Сәјјад Әлијевин ифасында «Тәбризим», Гасым Әлијевин ифасында «Мәһәббәт», Чимназ Ашурованын ифасында «Гарабағ», Јабил Һүмбәтовун ифасында «Арабары» маһнылары да, бах, беләчә, чәтин мәшгләрдән сонра сәһнәјә чыхарылды вә мүвәффәгијјәт газанды.

—Чаһанкир мүәллим, јекун концертинә чәмиси бир нечә саат галмыш М. Әлијев адына Инчәсәнәт Институтунун бир груп тәләбәси редаксијамыза кәлди. Бир мәктуб гојуб кетдиләр. Ону олдуғу кими охумаг истәјирәм: «Концерт-мүсабигәдә иштирак едәнләрдән бири дә бизим груп јолдашымыз Шәһла Әһмәдова иди. О, ифа етдији маһны илә доғма шаиримиз Шәһријары, көзәл мүғәннимиз Рүбабә Мурадованы хатырладырды. Тамашачылар Шәһланын лауреат олачағына үмид бәсләјирдиләр. Буну онларын курултулу алгышлары да сүбут едирди. Лакин октјабрын 29-да мә'лум олду ки, Шәһла мүсабигәдән кечмәмишдир. Бу, Шәһланы чох мә'јус етди. Мә'лумат алмаг үчүн концертин гурулушчу-режиссору Чаһанкир Асланоғлуја мүрачиәт етдик. Чавабы бу олду ки, нә олар, бу мүсабигәдән кечмәјиб, кәлән дәфә кечәр. Көрәсән, режиссор нәјә көрә буна әминдир? Мүсабигәдән сонра институтумузун вокал кафедрасынын профессор вә мүәллим һеј'әти бир даһа Шәһланын сәсини јохлады. Мә'лум олду ки, о, һәгигәтән надир тапынтыдыр. Көрүрсүнүзмү, ики фикир, ики әкс рә'ј. Һансына инанаг?».

—Шәһла барәсиндә мән нә дејә биләрәм? Һәлә динләмә заманы бизим үчүн мәрһум Шәһријарын мәшһур «Һејдәрбабаја салам» маһнысыны охуду. Ачығы, хошумуза кәлди. Һәтта өзүнүн хәбәри јохдур, јанымдакылара дедим ки, рәһмәтлик Рүбабә ханымы хатырладыр. Концертә бурахдыг. Лакин концерт күнү јаман һәјәчанлы иди. Она үрәк-дирәк верир, көнлүнү алырдым. Буна бахмајараг, илк дәфә сәһнәјә чыхдығы үчүнмү, тамашачыларын гаршысында сыхылдығы үчүнмү, јохса нәдәнми чыхышы сөнүк кечди. Үрәксиз охуду. Мүвәффәгијјәт газанмады. Буну тәәччүблә онун өзүнә дә билдирдим. Чавабы бу олду ки, дүзү, мән өзүм һеч кәлмәк истәмирдим, груп јолдашларым мәчбур етдиләр. Демәли... Шәһла наһагдан шикајәт едир; һеч тамашачыларын да бир о гәдәр рәғбәтини газанмајыб. Дүздүр, она јазылан гијмәтләр арасында бир нечә «5» вар. (Јәгин ки, бу «5»ләри онун груп јолдашлары јазыблар). Амма она «1» јазанлар да олуб. Бүтүн бунлары нәзәрә алыб Шәһланы јекун концертинә бурахмадыг. Ешитдији алгышлара кәлдикдә исә, ачығы, бунлар Шәһланын јох, бу јахынларда һәјатдан кетмиш мәрһум Шәһријарын үнванына иди...

Мән Шәһлаја вә еләчә дә онун кими мүсабигәдән кечмәјән 50 нәфәрә нә арзу едәрдим?—Руһдан дүшмәсинләр, өз үзәрләриндә ишләсинләр, кәлән мүсабигәләрә һазырлашсынлар. Ахы, бундан сонра «Исте'дадлар ахтарырыг» концерт-мүсабигәсини һәр ил кечирмәк фикриндәјик.

—Мүсаһибә үчүн чох сағ олун!

Мүсаһибәни апарды: Азәр ӘҺМӘДОВ.

Шәкилләрдә: «Исте'дадлар ахтарырыг» мүсабигәсинин јекун концертинин иштиракчылары. 1. «Далғалар» вокал инструментал ансамблынын мүшајиәти илә охујур Таһир Гулијев. 2. Чыхыш едир «Күнел» инструментал кәнчлик ансамблы. Солист Самир Чаббаровдур. 3. Низами Рәмзи (ортада) «Мејхана» фолклор ансамблынын мүшајиәти илә өз мәһарәтини нүмајиш етдирир.

Фото С. Расиминдир.

Редактор Ј. КӘРИМОВ.

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ МӘТБӘӘНИН ҮНВАНЫ: 370146, БАКЫ—146, МӘТБУАТ ПРОСПЕКТИ, 529-чу МӘҺӘЛЛӘ.

Редаксија VIII мәртәбәдә јерләшир.

ТЕЛЕФОНЛАР: Редактор—32-12-65; редактор мүавини—32-12-46; мәс'ул катиб—32-60-95; шө'бәләр; комсомол һәјаты вә әмәкчи кәнчләр—32-19-27; тәблиғат вә коммунист тәрбијәси—32-60-62; елм вә тәдрис мүәссисәләри—32-19-09; јарадычы кәнчлик вә естетик тәрбијә—32-19-08; мәктублар—32-29-11; бөлмәләр: бәдән тәрбијәси, идман вә күтләви мүдафиә ишләри—32-60-62; комсомол прожектору—32-60-62; коррек-тор—32-19-21; фотолабораторија—32-60-66; мә'лумат үчүн—38-53-69; мүһасибат—32-79-44; е'ланлар—38-53-63.

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 М 1 2 3 4 5 6 7 8

БАКЫ, «КОММУНИСТ» НӘШРИЈЈАТЫНЫН МӘТБӘӘСИ. БАКУ, ТИПОГРАФИЯ ИЗДАТЕЛЬСТВА «КОММУНИСТ».

ФГ 06737 Сифариш 8710